9

1902 - 1903

26 Οκτ. 1902 1

αἀγοῦ δική μου εἶν' ἡ ἀνικανότης, καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὴ διορθώσω (ποιός ξέρει πόσοι προγονοί μου φταῖν κι' αὐτοί, γιατί δὲν καταλαβαίνει τὴ ἔπρεπε μιὰ χάρι μου νὰ προσέξουν περισσότερο τὸν ἑαυτό τους καὶ νὰ τὸν κάνουν καλύτερο κατὰ τὴν ἰδέα μου) – μπῆκα στὸ σταυροδρόμι καὶ συλλογίστηκα πῶς ἔπρεπε νὰ καταρτίσω τὸν ἑαυτό μου, τὸν ἀνίκανο ἑαυτό μου. Πέρασε ἡ βασιλεία μου· ἀφίνω τὴ μικρότητά μου στὴν Ἑλλάδα. Ὁ Β. γιὸς τῆς Νάξας εἶν' ἔξυπνος ἄνθρωπος καὶ ἄχρηστος γιὰ τοὺς ἄλλους· ἀλλὰ αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ εἶν' ἄχρηστος ἀφοῦ εἶν' τόσο ἔξυπνος. Ἐγὼ ὅμως δὲν μπορῶ νὰ μείνω ἄχρηστος γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἀφοῦ δὲν εἶμαι τόσο ἔξυπνος. Τὰ ὄνειρά μου δὲν ἀρέσουν γιὰ νὰ μὲ δρέψουν, ἡ ἰδέες μου εἶν' φτωχές. Θὰ γράψω τῆς Ηε. „Δὲ' θὰ μὲ καταλάβῃς· ἀλλὰ πρέπει νὰ σὲ τὸ πῶ· μιὰ μέρα θυμᾶσαι σὲ εἶπα πῶς κι' ἂν μ' ἀγαπᾶς δὲ' θὰ σ' ἐπαίρνα γυναῖκα μου· ξέρεις γιατί; ὁ λόγος δὲν εἶν' πως δὲν ἔχω χρήματα. Μὰ ἐρέα ἡ ψυχή μου εἶν' πρακτική σχεδόν· ψυχὴ ἡ δική σου ἀρχίζει. Ἐγὼ τώρα καταρτῶ τὸν ἑαυτό μου ψυχὴ τὸν χαρίζω στὴν Ἑλλάδα. Δὲ' θέλω νὰ χαλάσῃς τὴ δική σου τὴ ζωὴ ἐπειδὴ ἡ δική μου εἶν' χαλασμένη. Δὲν μπορεῖ σὺ νὰ δυστυχῆς γιὰ τὴν Ἑλλάδα· οὔτε κἂν πατρίδα σου δὲν εἶν'. Δὲν ξέρεις πῶς πρέπει τὸν ἑαυτό μου „.

Μπῆκε πάλι στὴ μέση ἡ φιλοδοξία. Τί ἀνάγκη νὰ δουλέψω γιὰ

τὴν Ἐλλάδα; Πρέπει νὰ ἐπιστρέψω, νὰ ἐπισκεφθῶ κάθε μέρα κ' ὥρα. Ὄχι, δὲν εἶναι ἀνάγκη. Θὰ δώσω τὸν ἑαυτό μου ὅπως εἶναι. Δὲν μπορῶ νὰ γίνω καλλίτερος, ἀφοῦ δὲν ἔγινα καλλίτερος. Θὰ ἔχω τὴ δύναμι νὰ κρατῶ τὸν ἑαυτό μου πάντα δωσμένο; Ὁ ἑαυτός μου σὰ σύστημα θέλει νὰ ξαναπεσθῇ μέσα σ' μένα. Κάποιος ἄνοιξε τὸ παράθυρο κ' μπαίνει κρύος ὁ βορριᾶς μέσα. Τί σημαίνει; πηγαίνω ἴσια στὸν Πειραιᾶ, καὶ εἶμαι στὴ θέση μου. Κι' ὅταν μύρισα μ' τὸ σιδηρόδρομο ἔλεγα καὶ ξαναλέγα · je suis rate', σὰν τὸ Νίκο · μόνον, ἐπειδὴ τὸ εἶπα, αὐτὸ νὰ κάνω τὸν κεφαλιόν μου μιὰ φαντασία, πέρα ἕνα δρόμο χρήσιμο γιὰ τὴν Ἑλλάδα ἐπειδὴ εἶπα πέρα κοντὰ καὶ πῶς ἀν ἔκανα μιὰ φαντασία τὸν κεφαλιόν μου θὰ τὴν ἔκανα κοντὰ ἀδύνατα. Je suis rate'. „Hel. βρέχει τί θὰ σὲ rate'; αὐτὸ εἶναι." Θὰ γίνω πρόβιος, καλός γιὰ λίγον καιρό · ἐπειδὴ ὅμως δὲν θὰ μένομαι καλλίτερος, θὰ ἔχομε καμμία (μιὰ τὸν ἑαυτό μου) ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρό. Καὶ οἱ ἄλλοι θὰ λένε · „Τί ἄξιος πρόβιος · λαμπρός · ἔχει ἀξία · ἀνδρεῖος, ἀξιοπρεπής, εὐφραστικός, ἔχει φαντασία μέσα του." Κ' ἐγὼ ὅμως θὰ εἶμαι κακός. Nietche, λέει μου, σὲ θυμοῦμαι μ' χαρά, ὅπως πρὶν θυμήθηκα μ' χαρά (ὅταν πέρασα κάνω) τοὺς ἕλληνες κ' τὸν Πλάτωνα. Nietche μ' εἶπες ~~μιὰ~~ μιὰ φορά πῶς σ' ἀρέσουν ὅσοι βαθιὰ καταφρονοῦν τὸν ἑαυτό τους. Κ' ἐγὼ εἶμαι μμένος ἀπὸ βαθιὰ καταφρόνια γιὰ τὸν ἑαυτό μου. Ἴσως ἔχω κάποιαν ἀξία. Ἀς κρατήσω ἀπὸ κάνω κι' ἀπ' αὐτό · ἀς ἐξαπολυθήσω πρακτικότερος · ἀς κάνω κάθε μέρα ὅ,τι πρέπει (αὐτὸ τὸ εἶπα κ' πρίν, μα δὲν μπορούσε κανεὶς μ' πεισθῇ, οὔτε κανεὶς μ' παρηγορήσῃ · τώρα μ' ἄρεσε ποιός ποιός). Ἀς γεμίσω τὴς μέρες μου, μ' βιβλία, σκέψες, χρώματα, μουσική. Τώρα σὲ λίγο ἴσως ἀλλάξω γνώμη, ἀφοῦ θὰ ζήσω. Δὲ θὰ σταματήσω ποτέ, δὲ θὰ κουραστῶ ποτέ. Πέρα ἐν ἀγάπῃ κανείς μ' πάει στὸ σπίτι. Καὶ κατ' μένα ἀκούμπησα κάμα. Ἤταν κρύα τὰ παράθυρα, καὶ πέρασα. Σταύρωσα τὰ πόδια μου, κ' τὰ χέρια μου. Φόρεσα τὸ φυλό μου κάτω κ' τὴν redingote · καὶ εἶπα · „ἔξω μόνος στὸν κόσμο" καὶ μέθυσα.

Ὀκτωβρίου 28. Βρέχει, καὶ σὲ μιὰν ~~μ~~ ἐρημιὰ κοντὰ στὴ θάλασσα ποὺ τὴ σκεπάζει ~~κ~~ ἡ σταλαγματιὰ τῆς βροχῆς, περπατῶ μ' κάποιον βίο ποὺ δὲν ἔχει ὀμπρέλλα · καὶ περπατοῦμε κοντὰ κοντὰ γιὰ νὰ σκεπάσω κάπως μ' τὴ δική μου. Μόνο ὁ βίος καὶ δὲν βρέχει, περπατοῦμε ὅμως μ' τὸ ἴδιο βῆμα καὶ πηγαίνουμε μαζί, ἴσια, μπροστὰ μας, κάπου. Καὶ βρέχει πῶς εἶμαι μόνος. Ἄλλοτε μ' πείραζε νὰ περπατῶ μ' τὸν βίο, δυσαρεστήθηκα μ' τὸν ἀδιάφορο · τώρα χαρίκα ποὺ ἂν καὶ ἔρχεται τόσο κοντά, ἂν καὶ περπατοῦμε μαζί, μ' τὸ ἴδιο βῆμα, ἂν καὶ τὸν σκέπασα μ' τὴ μισή μου ὀμπρέλλα ἂν καὶ μπορεῖ κανείς νὰ

μεγάλη εὐπόια, ἐγώ ἤμουν ἐγώ, δὲν τὸν ἤξερα τίποτε ἀπὸ τὸν ἑαυτό μου, καὶ βρίσκουμουν ἐκεῖ γιὰ λόγους ἄλλους, πρωμηθίους, ἄγνωστους ἴσως, ἢ δύσκολους νὰ βρεθοῦν. Ἀμέλεια, γιατί πρέπει νὰ μοῦ λές; – Χάρμα πολύ γιατί ἤξερα ποὺ ἤμουν μόνος, καὶ κανένας δὲν ἔβλεπε τίποτε, μόνο μιλοῦσε κ' ἔλεγε, κ' ἔλεγε.

—

Ξεκόλλουνταν – ἀλλὰ καὶ ἦταν κρύο – μὲ τὸ βράδυασμο τοῦ ἥλιου, καὶ μὲ ἀπάθεια ἔπιανε τὸ μυαλό του μέσα στὸ παγωμένο νερό, καὶ ἐνδίνουνταν ἔπειτα καὶ κάθουνταν σὲ μιὰ πολυθρόνα καὶ μὲ ἀπάθεια ἢ ἡσυχία ἄνοιγε τὸ βιβλίο του καὶ διάβαζε ὡς τὴν ὥρα ποὺ ἔπρεπε νὰ πάῃ στὴ δουλειὰ ποὺ δὲν ἤθελε νὰ τὴν κάνῃ. Καὶ κρύωνε τὰ χέρια του, μὰ δὲν πείραζε. Καὶ ἤρχουνταν κάποιες στὸ νοῦ του εἰκόνες πεταμένες ποὺ κοιτοῦσαν. Τότε τὰ μάτια του ἀστραμαγοῦσαν τὸ διάβασμα, μὰ ὅταν ἔφτανε στὸ τέλος τῆς σελίδας ἔβλεπαν πὼς δὲν εἶχαν καταλάβει κανένα ποὺ διάβασαν, καὶ ξαναρχίζαν πάλι, καὶ κάποιες φορὲς ξαναδιάβαζαν τὸ ἴδιο ἢ τὸ ἴδιο δύο φορές. Ὅμως τὸ πρόσωπό του ἦταν ἀρίστο, τὰ μάτια του ἔκλειαν μονάχα, καὶ δὲν μποροῦσε ποτέ, ἔκλειον τὸν καιρό. Ἴσως θὰ ἤρχουνταν κάποιος καιρὸς ποὺ θὰ μπορεῖ, καὶ θὰ κοιμᾶται πολύ. Τώρα ὅμως ἔπρεπε κάθε μέρα νὰ σηκώνεται σὲ κάποιο κάτι πὰ μὲ κόπο, ἀλλὰ μὲ

ἀπάθεια, καὶ ἀφοῦ ἔπιανε τὸ μυαλό του νὰ διαβάῃ τὸ βιβλίο του ὡς τὴν ὥρα ποὺ ἔπρεπε νὰ πάῃ στὴ δουλειὰ ποὺ δὲν ἤθελε νὰ τὴν κάνῃ. Ἐπειδὴ πονοῦσε δὲ σήμαινε πὼς ἔπρεπε νὰ μὴ βγῇ· καὶ ἀφοῦ βγαίνε ἔπρεπε νὰ ἔκανε σὰν νὰ μὴν πονοῦσε. Δὲν τὸ διάβαζε τὸ βιβλίο μὰ νὰ βγοῦμε ἀπὸ τὸν κόσμο· γιατὶ συνήθιζε νὰ τὸν κοιτάῃ σὰν μάτια τὸν κόσμο μὲ κρυφὴ κρυφάκια καὶ κατάφορτα. Ἄλλα ἤθελε μαζὶ μὲ τὸν κόσμο νὰ βγαίνε σάν νὰ μὴν τὸν ἔχει τὸν κόσμο, τὴν ἀθάνατη ἀρρώστεια.

—

Αὐτὰ ποὺ γράφω σὲ τοῦτο τὸ τετράδιο, μποροῦσε ἴσως νὰ μὲ χρησιμέψουν γιὰ κεντρὶ ποὺ μὲ δυναμώνει κάθε μέρα. Πρέπει νὰ προσπαθήσω νὰ γράφω κάτι κάθε μέρα, τὸ πρωί, ἢ τὸ πρωὶ καὶ τ' ἀπόγεμα, ἢ καὶ τὸ βράδυ. Γιατὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ κεντρίζω τὸν ἑαυτό μου ὅταν χλωμιάζει, κουράζεται, βιάζεται. Πρέπει νὰ γράφω κάθε μέρα μιὰ τουλάχιστο σελίδα ἀπὸ κείνες ποὺ πρέπουν. Θὰ γράφω τὴν πιὸ δυνατή. Ἢ σελίδες ποὺ πρέπουν δυναμώνεται ὅταν τὴς προσέχω· καὶ τὴς προσέχω ὅταν θέλω νὰ τὴς γράψω. Λοιπὸν πρέπει νὰ θέλω νὰ τὴς γράφω. Καὶ μὲ τὴ δύναμη ποὺ θὰ μὲ δίνει τὸ κεντρί, μιά, δυὸ ἢ τρεῖς φορὲς τὴν ἡμέρα θὰ πετύχω τὴ μέρα μου ἀνδρεία κάποιο, ἢ μὲ μεγαλύτερη κουράστη.

1902

Ὀκτωβρίου 29. Πάντα μ' ἄρεσε, καὶ τώρα βλέπω καθαρώτερα πῶς μ' ἄρεσε, νὰ εἶναι ἡ ψυχή μου «ἔργο τέχνης» = κομψοτέχνημα. Νὰ συμμορίζομαι κάτι, νὰ αἰσθάνομαι αὐτὸ ποὺ συμμορίζομαι. Αὐτὸ ποὺ συμμορίζομαι νὰ εἶναι ἡ ψυχή μου μέσα, νὰ εἶναι ζωντανὸ καὶ πτερνίζει νὰ τὸ ἐξαρμόζω κάθε μέρα, κάθε στιγμή. Ἡ ἐξαρμογὴ κάποιες ὡραίες τῆς ἰδέες. Ἡ ψυχὴ εἶναι τέχνη.

Σήμερα διάβασα τοῦτο, καὶ χάρηκα γιατὶ μοιάζει μὲ τὴν ἰδέα μου γιὰ τὴ ψυχή· «Des hommes d'une médiocre moralité ont écrit de fort bonnes maximes. Des hommes très vertueux, d'un autre côté, n'ont rien fait pour continuer dans le monde la tradition de la vertu. La palme est à celui qui a été puissant en paroles et en oeuvres, qui a senti le bien, et au prix de son sang l'a fait triompher. Jésus, à ce double point de vue, est sans égal; sa gloire reste entière et sera toujours renouvelée».

Renan, Vie de Jésus. — Ὅταν ἐγκρίνω κάτι τὸ μ' ἄρεσε πρέπει τὸ νὰ τὸ κάνω. (6/IX/1905.)

—

Στὸ δρόμο τῆς Κυριακῆς ὅταν περπατοῦσα τὸ κυρομάτι μου πέρασε, συμμορίζουμουν καρφιὰ ζωὰ τὰ ἔργαστά ποὺ κάνω στὸ ὑπουργεῖο. Δουλεύω καλὰ καὶ χωρὶς παράπονα, γιατὶ μ' ἄρεσε νὰ δουλεύω χωρὶς νὰ περιμένω ἀνταπόδοση, ἀνταμοιβή.

—

Ἀγκυρινὲς ἰδέες μ' ἄρεσουν, καὶ δὲ μ' φτάνουν. Ἡ γραμμὴ καὶ τὰ χρώματα, καὶ οἱ ἦχοι, ἡ ἁρμονία, μ' ἄρεσουν, μὲ δὲ μ' φτάνουν. — Ἀγκυρινὲς ἰδέες εἶναι κρυφὲς ἡδονές· τὰ σχήματα τῆς ψυχῆς εἶναι ρόδχα, φορέματα πλούσια. Ἡ μύρνιες πρέπει νὰ πάρουν τὰ φορέματα νὰ νιωθοῦν. Αὐτὸ μὲ φτάνει. Μ' αὐτὰ τὰ δυὸ δείχνω ν' ἀλλαίνω, ἢ νὰ περπατῶ, ὅταν δὲν μπορῶ ν' ἀλλαίνω.

Σχήματα φωτομένα μὲ ἰδέες, ἀπὸ μέσα. Ἔχω τέτοιες δὲν καταφρονῶ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἀφοῦ εἶμαι ἄνθρωπος πρέπει νὰ εἶμαι φυσικός, καὶ μ' ἄρεσε νὰ εἶμαι τέτοιος. Ἄνθρωπος νὰ μείνω ἀμμὰ πιὸ ἄνθρωπος. Νὰ πραγματοῦν κάθε πόθο μου ἀμμὰ νὰ τὸ τελειοποιήσω. Καὶ ποτὲ νὰ μὴν ἔχω νὰ πάρω μαζί μου στὸν τάφο, στοὺς δρόμους ἢ σὰ βουνά, ὅλον τὸ ἑαυτό μου, τὸν φυσικό, ὅλα τὰ πόρα. Ὅταν βρίσκομαι πολλὲς ὧρες μόνο μὲ τὶς ἀγκυρινὲς ἰδέες, σιγάνω, πεζεύω, βραδύνομαι, σκεφτῶ, φωχαίνουν τὰ ζῶα ποὺ φώλιαζαν στὴν ἀρχή. Ὅταν βρίσκομαι πολλὲς ὧρες μὲ τὰ σχήματα, μπορεῖ νὰ μὲ τυφλώνουν τόσο ποὺ νὰ χάνω καὶ τὶς ἰδέες ἀπὸ τὰ μάτια μου. Κ' ὕστερα πάω πάλι τὶς ἰδέες. Ἢ ὅταν μείνω πολὺ μὲ τὶς ἰδέες πάω δυνατὰ τὰ σχήματα. Εἶναι ρεύματα δυνατὰ ποὺ μὲ τραβοῦν δῶδε, κεῖδε.

Μαζί όταν βρίσκονται τα ρεύματα, τότε μη ένδιφεν κατά την τελειότητα.

Οκτωβρίου 30. Ρεύματα που δεν είναι άσχετα μεταξύ δυο ρεύματα τα πουν έγγυα, είναι το ρεύμα της αντίληψης του κόσμου κατά τα μάτια της κοινωνίας που είναι γύρω μου, κι το ρεύμα το δικό μου, το ατομικό, το αντικοινωνικό (όχι πως πολεμά την κοινωνία, μα είναι αντίληψη διαφορετική του κόσμου).

Καμμιά φορά, εκεί που δεν προσέχω, έρχεται σα βορριάς, μ' αρπάζει το ρεύμα το κοινωνικό και με γυρνάει, με σέρνει, και σηκώνομαι που με γραβατά έτσι. Τότε βλέπω τα μάτια όλων των κόσμων ρέγκεια κατεπάνω μου, και τσουβάλια τα μαστίγια και κάτουρα βόλια, και δυμόνω γιατί βλέπω πως είναι σταθερή αυτή η αντίληψη του κόσμου αφού δεν είναι δική μου. Θα ήταν σωστή άν μπορούσα να γίνω δική μου. Ξάνοιχτος δεν μπορεί. Και έπειτα δυναμώνει το εσωτερικό ρεύμα, το δικό μου και δίνει με τη κλωτσιά το άλλο, το βίαιο και βασανιστικό δυνατά και πολύ καιρό ως που να βρεθεί πάλι μια στιγμή η ν' αγήσει αφόβαχτο τον πόρο, η τότε ο δράκοντας ο βίαιος που φοβάμαι πάντα μόνο η πόθεν να πιστέψη όλους τους αιωνόβιους πρυάνε πάλι σα βορριάς, κι' αρπάζει τον πόρο η τον σέρνει κατά κει που θέλει, για μέρες σιγμές, και τον καταφρονιάζει.

Το ρεύμα αυτό δεν είναι άσχετο μη το ρεύμα των σχημάτων. Τα σχήματα τα βλέπω κι' άλλοι, αλλά και περισσότερο μέσα στην κοινωνία. Η σχέση μου με τα σχήματα είναι η ζωή· κι' απ' αυτή τη σχέση βγαίνουν η ιδέες, που είναι το δικό μου το ρεύμα, κάποιο που πρέπει να γίνεται όλο και πιο δυνατό για να δικαιώνη πάντα τη σχέση μου με τα σχήματα, για να φωτίζη πάντα από μέσα τη σχέση αυτή, η να μην-την αφήνη αυτή να μη σέρνη όπου θέλει.

Εγώ θα πάω τη ζωή μου. (Και η ζωή μου είναι η σχέση μου με τα σχήματα α.) τα μη κοινωνικά β.) τα κοινωνικά, δηλαδή με όλα τα σχήματα. Θέν πιράζει να αγαπάνε με τους ανθρώπους· πρέπει μάλιστα ν' αγαπάνε καμμιά φορά για να αιωνίζω σχήματα που δεν έχω νοιώσει· αλλά πρέπει πάντα να πιστεύω μαζί τον εαυτό μου, τις ιδέες, το ρεύμα το δικό μου για να φωτίζω με το δικό μου φως τους ανθρώπους η τη σχέση μου μαζί τους, κάθε σχέση καινούρια η παλιά. Η σχέση μου με τους ανθρώπους είναι μικρό, μικρότατο μέρος της ζωής μου, ένα κομμάτι. Δεν αποστρέφω τα μάτια μου από τους ανθρώπους, όπως δεν τα αποστρέφω από τη πόρτα στον κόσμο. Δεν αποκηρύσσω ούτε τους ανθρώπους, από τον κόσμο, αφού υπάρχουν· και για να τους νοιώσω καλύτερα πρέπει ίσως να ζήσω και μαζί τους καμμιά φορά, μα αυτό δε

σημαίνει πως αξίζουν περισσότερο από τη μυρωδιά του μενεξέ, τον ήχο μιας συμφωνίας του Μπετόβεν, τη λάμψη των χρωμάτων στο βασίλεμα, και των σχημάτων των βουνών της Αττικής.)

Νοεμβρίου 3. Η σκέψη μου είναι σαν το σύννεφο η' τη μαστίχα. Παίρνω ποτηράκια, ποτηράκια, και' έτσι δεν μπορώ πια' να' ζήσω χωρίς τα' ποτηράκια, δεν μπορώ να' ζυπνήσω, να' πλύνω το' πρωί μου χωρίς τα' ποτηράκια· είμαι αδύνατος.

Θα' είναι αρρώστεια αυτή, βέβαια· γιατί η' σκέψη μου σταθερά είναι πρώτη, κύρια, εξαιρετικά σχεδόν αποκλειστική, η' πολύ συχνά είναι δεύτερη, σκέψη της σκέψης, σκέψη της εικόνας, εξαιρετικά με' σπανιότητα. Μεθώ με' τη σκέψη εξαιρετικά βάρος τον εαυτό μου η' σ' αυτόν εκείνον κοντά τις σκέψεις μου, αλαφιάζοντάς τες. Και' χωρίς με' δυσκολία δε' μπορώ να' ζήσω. Τις ώρες που δε' μεθώ δεν είμαι ζωντανός.

Νοεμβρίου 10. Όσο δε' χτυπά' μέσα η' καρδιά μου δε' ζω δυνατά' όπως θέλω να' ζω. – Όταν είμαι σε' μια παρέα με' ανθρώπους και' δε' χτυπά' μέσα η' καρδιά μου, θα' φύγω από' τη παρέα η' δε' θα' ξαναπάω πια'. – Όταν μιλά' ένας άνθρωπος η' δε' χτυπά' μέσα η' καρδιά μου, θα' τον χαριετήσω και' θα' φύγω από' μπροστά' του και' θα' προσπαθήσω να' μην τον ακούσω πια', για' να' μη' με μισήσω. – Όταν διαβάζω ένα βιβλίο

και' δε' χτυπά' μέσα η' καρδιά μου, θα' το' κλείσω και' δε' θα' το' ξαναανοίξω πια'. – Και' δε' θα' γράψω άν δε' χτυπά η' καρδιά μου μέσα, και' δε' θα' μισήσω άν δε' χτυπά η' καρδιά μου μέσα, και' δε' θα' φυσήσω, και' δε' θα' πνιγώ.

– Πρέπει, πρέπει να' χτυπά η' καρδιά μου μέσα.

– Αν δε' μίλησα αυτό θα' φύγω από' κει' που είμαι κι' θα' πάω άλλου. Κι' άν και' κει' δε' χτυπά μέσα η' καρδιά μου, θα' πάω πάλι πέρα. Κι' άν ούτε κει' χτυπά μέσα, τότε θα' μείνω στον εαυτό μου μέσα και' θα' μείνω μαζί του κι' άν μη' χτυπά πο' μέσα η' καρδιά μου. Καλύτερα να' μείνω μαζί του, μαζί με' κείνον που' ξέρω πως μπορεί σε' λίγο να' κλάψει τη καρδιά μου να' χτυπά, να' χτυπά, μέσα. Θα' κλείσω στην κάμαρά μου και' κει' θα' προσπαθήσω να' χτυπήσει η' καρδιά μου. Γιατί' ξέρω πως μπορεί κι' χτυπά. Τί δυστυχισμένος θα' ήμουν άν δε' μπορούσε.

Λύπη κι' χαρά' δε' υπάρχουν. Βρίσκεται μόνο το' καρδιοχτύπι και' κάποτε, (συχνά' μάλιστα αυτές τις μέρες) το' μη' χτύπημα της καρδιάς, ο' βαρεμός.

Par dessus la joie et la peine ; par delà le plaisir et la douleur. Par delà le bien et le mal, qui' ont

cessé d'exister depuis bien longtemps déjà.

—

Τό καρδιοχτύπι μπορεῖ νά εἶν χαρά ἤ γιά πίκρα μέγα; — Τό καρδιοχτύπι εἶν μέσον ὅπως τό σῶμα μου. Μ' αὐτό τό μέσο γίνομαι κυρίαρχος, βγαίνω καθαρώτερα. Τό καρδιοχτύπι δέν εἶν δικό μου τῆς φωτιᾶς μου, δέν τό δίνω γιά εὐχαρίστησί μου, δέν εἶν χαρά μου, μ' εἶν μέσο μου.

Ἔχω ἕνα κορμί, κι κάποιες ὅταν τό κοιτάζω μ' ἀγάπησαν σάν βίο. Εἶν ἄραγε δικό μου; Μ' χρειάζεται; Βέβαια εἶν δικό μου κι μ' χρειάζεται, γι' αὐτό καί τό παίρνω πάντα κι πάντα μαζί μου, εἴμαστε ἀχώριστοι, ἀλλά τό σῶμα μου δέν εἶμαι ἐγώ. Εἶν ἡ μηχανή που περνᾶ ἀπό μέσα της ὁ ἐγκεφαλός κι τήν ταράζει μιά νά χτυπήσι βρίσκω ἡ καρδιά, κι τότε βγαίνω κυρίαρχα τόν κόσμο, ζήνω κι σῶμα καί ἰδιοσυστάσεις καί γίνομαι ἄπειρος κι αἰώνιος, ἀγκαλιάζομαι μέ ὅλον τόν κόσμο μέ τά σώματα ὅλα, μ' ὅλα τά πράματα, κι γίνομαι ἐγώ ὁ κόσμος. — [Je donne à mon corps sa valeur.] (1)

Νοεμβρίου 12 Ἄν γυρόνεψες στήν Ἐγγλάντα ἤμουνα ἀνοιχτός γιά νά δεχτῶ τόν κόσμο, ὅπως ἦταν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, κι ἄν κατάλαβα πῶς ἡ γραμμή πρέπει νά ἔχουν χάρι, ὅπως τό ἐνιώθαν ἐκεῖνοι, κι ἄν ἕνα κάποιας γυνέκου τό κορμί μου — ὄχι κι ἄν εἶν — ἐγκυκλώνατο, τί ἄλλο θέλω;

—

Ἀναγκιάζει ἡ καρδιά μου ὅταν μ' ἔρχεται στό νοῦ πῶς μπορούσα νά ἤμουν Πλάτωνας ἄν εἶχα λίγο περισσότερη φαντασία, καί λιγώτερη κούραση.

Νοεμβρίου 21. Στήν Ἀκρόπολι πρωί πρωί σήμερα, — εἶν σκόνη — τρία ἀόρατα που μιλοῦσαν σάν ν' ἄναν ἀπό τῆς Ῥούμελης τά μέρη, τά Ναύπακτο, τό Γαλαξείδι ἤ τά Γραβιά, ἔριχναν γιδάρι μιά σκάτρα τουρκική. Γιατί δέν ἦταν γυμνοί, μόνο φορούσαν ἀλβανικά ἤ φραγκικα ροῦχα; Θά πάω νά τούς ρωτήσω, ἦταν ὡ δέκα ὀχτώ χρονῶν παιδιά.

Ὁ ἕνας ἔλεγε — « Θά βγάλω τό καπέλο μου καί θά ρίξω καλλίτερα. » Ὁ ἄλλος — « Θά ρίξω μέ τά δυό μου χέρια. »

Ὁ ἄλλος — « Κ' ἐγώ θά βγάλω τό βρακί μου κι τότε θά δῆς. »

Ἀμήθελα ἔπρεπε νά ἦταν γυμνοί· τό ἐνιώθαν κόι ἴδιοι. Μ' ἄρεσε που συλλογίστηκα πῶς οἱ Τούρκοι ἀλλάξανε τῆς σκέψες τους στήν Ἀκρόπολι ἐπάνω, γιά νά ρίχνουν γιδάρι τά παιδιά τῆς Ῥούμελης μισόντας ἑλληνικά, μέ φράγκικα φορέματα κοντά στίς ἀθηναϊκές τῆς πλατείες,

(1) Mon corps est un enfant, quelque chose que je ne contrarie jamais parce qu'il me remplit d'amour pour le monde. Il dirige les seuls principes me sert. (Décembre).

στ' μάρμαρα, κι' στοὺς βράχους.

Νοεμβρίου 24. Παρά νά κάθουμαι σάν ὄμορφος κι' νά φτιάχνομαι τό μαγουλάκι, κι' νά κοιμοῦμαι τό μεσημέρι, καλύτερα κάμαμε καί μελετοῦσα τόν πρακτικό κι' τόν ταχυνόν κάνονό μου καί ἔγραψα τό βιβλίο μου. Τί κερδίζω ἄν τό βιβλίο δέν εἶναι καλό; κάμαμε κάτι τι ὀνομαστικό κι' δικό μου αὐτό τό καλοκαίρι, ἀντί νά δεκαβάζω κομματάκια ἀπό βιβλία ξένα, νά κυλάω κάθε βράδυ στό θέατρο, νά κοπροστολίζω σ' ἕνα κανάπε τό μεσημέρι, νά περπατῶ ἐδῶ καί κεῖ.

Νοεμβρίου 26. Εἶναι ἀνάγκη νά εἶμαι ἄνθρωπος κι' νά ζῶ; Τί μέ μέλει ἄν μ' ἀγαπᾶ κ' δέν μ' ἀγαπᾶ ἐκείνη; μήπως συγγενεύομαι τί τρώω κι' τί δέν τρώω; γιατί θέλω νά ἀρέσω τῶν ἄλλων; Τή δύναμί μου θά τή μεταχειριστῶ γιά νά δῶ καί, ἀφοῦ ὑπάρχω. Εἶναι ἡ μόνη εὐκαιρία πού θά μέ τύχῃ ποτέ, κι' τί περίεργη ἐνέργεια! – Τί ἀνάγκη νά ἀρέσω τῶν ἄλλων; γιατί νά κάνω τή ζωή μου παιγνιδάκι; ἡ ζωή μου εἶναι ὄργανο δικό μου· τό μεταχειρίζομαι ὅπως θέλω, ὄχι ὅμως γιά νά ἀρέσω τῶν ἀνθρώπων, ὄχι γιά νά γίνῃ παιγνιδάκι σύμφωνα μέ τά μάτια τους, ἀλλά γιά νά μεταχειρίζῃ ὅσο μπορῶ καλύτερα σ' αὐτά πού θέλω νά ἰδῶ. Ἡ ζωή μου πρέπει νά εἶναι καλλιτέχνημα χρησιμότατο γιά μένα.

Ἡ ζωή μου εἶναι ὡραία ἄν μεταχειρισθῶ γιά νά ἰδῶ.
Δέν πρέπει νά μέ τραβοῦν ὅπως θέλουν οἱ ἄνθρωποι. Ὅταν χω μαζί τους καί ὅταν γιά νά μείνω ὅσο μπορῶ πιό χρήσιμα (γιά μένα) μαζί τους, προσπαθῶ νά τούς ἀρέσω κ' ζωή μου, νά τή συμπαθήσουν κι' ἔτσι ν' ἀξιοποιηθοῦμε μέρος ἐγώ καί κεῖνοι, – τότε πρέπει νά προσέχω, γιατί τότε εἶναι κίνδυνος νά μέ τραβήξουν οἱ ἄνθρωποι κοντά τους γιά πάντα, κι' νά μέ ἀξιοποιήσουν μαζί τους, τότε εἶναι φοβερά δυνατή κ' εὐχαρίστησή μου νά τούς ἀρέσω, νά τούς εἶμαι εὐχάριστος, κι' πόθω νά τούς ἀρέσω κι' ὁ πόθος ὁ δυνατός εἶναι κίνδυνος.

(Δέν κι' 30 Ὀκτωβρίου).

Μοναστήρι. Δεκεμβρίου 9. – Ἤρθε κ' στιγμή νά ρίχνω σό βάραθρο τῆς ποιητικῆς ἐργασίας. Πρέπει νά δώσω ὅλον τόν ἑαυτό μου γιά νά μεταχειρίσθῃ κάπως ἡ ζωή πού θά ζήσω. Δέν μπορῶ (ἐπειδή εἶμαι μόνον ἄνθρωπος) νά κάνω πολλά πράματα μαζί. Ἕνα ὅμως ξέρω, πώς δέ θά μείνω πάντα σ' αὐτό τό βάραθρο, θά ξαναπάρω πάλι τόν ἑαυτό μου, θά ξαναπάρω στό κόσμο μου τή καθαρή σκέψη, γιατί εἶμαι τίμιος κ' ἀγνός καί δικός μου. Ἡ φαντασία μου εἶναι κ' ἀγνή.

Δεκεμβρίου 10. Μόνο μ' αυτή τη φύση je me sens chez moi. Όταν βγαίνω έξω περίπατο προς το μέρος εκείνο που είναι οι σπουδαίοι, τότε μίσεμαι πάρα πολύ, κι' όταν κοιτάζω κατά την πόλη μέρος τι πράγματα είναι τα σπίτια κι' οι άνθρωποι τούτοι και τι ανάξιοι που είναι αυτά τα πλάσματα, c'est de la vermine.

—

Τώρα άς καταργήσω μέρος καιρό τα όνειρα που αρρωσταίνουν την ενέργεια της ποιητικής. Είναι πολλά χρόνια που κατάλαβα πως α.) εγώ είμαι άλλος και η κοινωνία άλλη β.) κάθε εργασία είτε μια μέρα είτε μια κάποια είναι πρόσκαιρη μόνο σ' σημαίνει τίποτα άν κοίτω μέρος περισσότερα κι' μέρος μεγαλύτερα πράγματα. Κι' όμως πέρασα από πάνω απ' αυτήν την αδεξιότητα που με περιφρονεί και κάνω τα πράγματα εκείνα, επειδή υπάρχω. Κάνω τα πράγματα επειδή μέρος πως δεν μπορεί άν τα κάνω κι' δεν τα κάνω, κι' μάλλον επειδή δεν βέρω τίποτε. Είναι πράμα δεν δείχω, δεν δείχω τα μένω χειρότερος κάνοντας διάφορα πράγματα. Και δεν μίσεμαι χειρότερος, ούτε καλύτερος, ούτε κοινότερος, όταν δεν δίνω στα πράγματα που κάνω καμμιά σημασία κι' δεν βέχω ποτέ πως είναι τίποτε.

—

Je ne prends pas au sérieux le monde. Αυτοί οι Βούλγαροι είναι βάρβαροι πως κάνουν κάτι αξιόλογο που χτίζουν ένα μεγάλο μαγαζί από μαμμουτ' τής πόρτες κι' τα' λάστα, και μ' δεν μπορεί πως κάνω τίποτε σπουδαίο όταν παρατήρω τα' τους πολεμήσω. Και' αυτοί, χωρίς να' το' ξέρουν, κάνουν παιχνίδια κι' εγώ, ξέροντας, κάνω παιχνίδια, και' κοντά σ' άλλα ξέρω και' πως και' τα' δικά τους είναι μονάχα' παιχνίδια. Πόσα όμως παιχνίδια μ' χαίρονται πιό' διασκεδαστικά! Γι' αυτό δεν δείχνω όχι τα' μυστικά μου εδώ!

—

Une espèce de vie qui dérange mes habitudes, ma manière habituelle de penser, doit être remplie de richesses pour moi. Je n'aime pas à me sentir désorienté, mais lorsque je pense à ce que je puis gagner par ce changement d'habitudes (car la vie ce n'est que des habitudes qu'on change) je me console et m'encourage.

Je doit aimer mon avancement plus que toute autre chose. Souvent je ne l'aime pas assez et n'y pense pas suffisamment.

Si j'ai quelque valeur les bouleversements même ne pourront me perdre.

—

Pour avoir de l'esprit il faut employer le vocabulaire de tout le monde.

Δεκεμβρίου 11. Κάθε πρωί πρέπει να ξαναδυναμώσω τόν πόνο μου και' να' ξαναρχίσω τή δύναμη ζωή μου ως' να' ξαναβρίσκω τή ζωή μου χωρίς κανένα πόν τόσο τήν αγάπησα.
Είνε βράδυ τώρα ως ήθελα να μήν πεθάνω ως' να μήν κοιμούμουν για' να μήν έχω να ξυπνήσω αύριο

Δεκεμβρίου 15. Αύτή τή ζωή πού θα' ζήσω εδώ θα' είνε εύκολη γιά' μένα γιατί θα' είμαι υποκριτής καθαρός ως' τίποτε άλλο. Θέλω να νοιώσω τή συγκίνηση τής δουλειάς τής εθνικής, είνα είδος παιχνίδι πώς να' κερδίσω γιά' τήν Ελλάδα περισσότερα ή και' να χάσω λιγώτερα. Για' να' τό νοιώσω αυτό θα' μπώ μέσους ανθρώπους· και' μόλις βρεθώ μαζί τους θα' είμαι — όπως πάντα — υποκριτής. Δε' θα' υπάρχει λόγος να' προσπαθώ να' μήν είμαι υποκριτής. Είνε τόσο εύκολο να' είμαι τίποτος. Θέλω να' δώ άν μπορώ ως' να' ενεργήσω, όταν είνε ανάγκη, ή' είμαι μόνο μέτριο μυαλό, ιστορικό, περίεργο, ξεχωριστό από τούς ανθρώπους, που μπορεί να' ζήσει μόνο του, χωρίς κίνδυνο ανάμεσα στούς ανθρώπους. Θέλω να' δώ τί' μπορώ να' κάμω ανάμεσα στούς ανθρώπους. Επειδή' είμαι που είμαι μόνος (αφού ήμουν τίποτος, ως θέλω να' μείνω τίποτος, και' καμμένο τή μοναξιά' μου κάθε μέρα, και' κάποτε με' ενδυναμώνει η' μονάξιά), ανάμεσα στούς ανθρώπους θα' είμαι που θα' είμαι υποκριτής· λοιπόν δέν έχω τίποτα να' προσπαθήσω ως' γι' αυτό η' ζωή μου αυτή είνε εύκολη.
Όταν βρίσκομαι ανάμεσα σε' ανθρώπους που αγαπώ, κάθε στιγμή μ' έρχεται να' γίνω ειλικρινής, και' πρασιούμαι για' να' μείνω υποκριτής, και' τούτο είνε δύσκολο. Κρασιούμαι, γιατί ό,τι κι' άν πώ θα' μείνω πάντα μόνος ως' δε' χρειασθούν να' είμαι ειλικρινής. Θα' με' καταλάβουν λάθος. Άλλοτε με' πείραξε πολύ που δε' με' καταλάβαιναν οι άλλοι, τώρα με' μέλει πολύ λιγώτερο. Αυτό που με' πειράζει πολύ, είνε τό' να' μήν καταλαβαίνω εγώ τόν εαυτό μου.

Δεκεμβρίου 17. Ήθελα να' ήταν πάντα δυό γυναίκες που να' μ' αγαπούσαν αδιάκοπα και' χωριστά, κ' εγώ να' μήν έκανα τίποτε άλλο παρά να' μ' αρέσουν αυτές η' γυναίκες, να' τίς βλέπω η' να' τίς γράφω γράμματα η' να' τίς συλλογίζομαι.

θά τής ἀγαπούσα γιατί θά μ' ἀγαποῦσαν.
Τί διαφορετικά ὄντα ἀπό μένα εἶνε οἱ γυναῖκες.

Δεκεμβρίου 18. Μόνο στήν Ἀττική αἰσθάνομαι πώς χωρόνω, πώς εἶμαι σπό σπίτι μου, σόν πόρφο μου. Ἄν κάμω τίποτε ὡραῖο ποιή (δηλ. ἄν δημιουργήσω τίποτε) ἐκεῖ θά τό κάμω. Κι' ἄν ἔχω ἀπό τήν Ἀττική κάμω τίποτε ὡραῖο ποιή, θά τό κάμω μέ τή δύναμι ποῦ ἔχω παρμένη ἀπό κεῖ, θά τό κάμω θυμώνοντας τήν Ἀττική. Ἐκεῖ ἔμενα ἄνθρωπος καί κεῖ ὀνειρεύθηκα τά ὑπέρανθρωπα ὄνειρά μου.

Χθές τό βράδυ ποῦ ὅλα ἦταν περιττά ἐπειδή ἤμουν ἀδύνατος οἱ ἔζερα τήν ἀδυναμία μου, τό μόνο πρᾶμα ποῦ ἤθελα ἦταν νά πάγω πίσω στήν Ἀττική καί κεῖ νά εἶμαι ἀδύνατος, ἐκεῖ ἀς νοιώθω τήν ἀδυναμία μου, γιατί νά εἶμαι ἐδῶ;

—

Τί σημαίνει ἄν ἐγώ δέν εἶμαι χαρούμενος, ἀφοῦ βρίσκονται τόσοι ἄνθρωποι ἄλλοι χαρούμενοι; Ὁ κόσμος ἴσως δέν εἶνε καί τόσο περιττός ἀφοῦ βρίσκονται ἄνθρωποι ποῦ τόν κοσμοῦν χρήσιμο. Ὄχι καί νά εἶνε ὅμως, ἐγώ δέ μπορῶ νά χαίρομαι οὐ νά λυπᾶμαι μέ τούς ἀνθρώπους. J'ai quelque chose d'éternel en moi.

Δέ χαίρομαι οὐ δέ λυπᾶμαι μέ τούς ἄλλους. Χαίρομαι καί λυπᾶμαι χωριστά, μόνο μου. Καί πρό πάντων ὅσον πιστεύω ἔχω οὐ λύπη οὐ χαρά καί μόνον κυριαρχῶ. Αὐτό τό συνταίριασμα εἶνε τό αἰώνιο πρᾶμα ποῦ εἶνε μέσα μου. Καί μέ τούς ἀνθρώπους ὅταν βρίσκομαι χαίρομαι ἢ λυπᾶμαι γιά ἄλλα πράματα οὐ εἴτε εἶνε χαρούμενοι εἴτε λυπημένοι αὐτοί. (Καμμιά φορά ὅμως ἀφομοιώνομαι μέ κείνους ποῦ μ' ἀρέσουν.) Ὅταν εἶμαι ἀδύνατος θά μ' ἔλθει δύναμι ἢ ἴδια πώς οἱ ἄλλοι εἶνε δυνατοί καί βλέπουν γεμάτο χαρές τόν κόσμο, ἄν μπορέσω νά αἰσθάνομαι βαθεία αὐτήν τήν ἴδια. Τό ἔζερω πώς οἱ ἄλλοι χαίρονται οὐ τούς φθάνει μιά ἢ δύο γυναῖκες, πέντε ποτήρια κρασί, δέκα φαγητά, δέκα ὧρες μεγάλη τήν ἡμέρα (κάθε μέρα), ἡ συντροφιά τῶν ἀνθρώπων, ὁ χορός, τά γέλια, τά τραγούδια, τά θέατρα, τά κυνήγια, οὐ τά ταξίδια, οὐ ἡ ποιοτικά, καί ἡ φιλοδοξία καί τά παράνομα, οὐ ἡ μικρές ἐπιτυχίες. Μά πώς μπορῶ νά χαρῶ μαζί τους ἀφοῦ δέ μέ φθάνουν ὅλ' αὐτά γιά μένα; Ἐγώ εἶμαι ὁ κόσμος καί ὄχι ἐκεῖνοι. Δέν μπορῶ νά χαίρομαι ἐπειδή ἔζερω πώς χαίρεται τό βιολί τρώγοντας γραστίδι. [Εἶδα μιά μέρα ἕνα σκυλί ποῦ πεινοῦσε οὐ κόπαζε μιά κόττα ποῦ ἔτρωγε σπόρους. Κ' ἔτρεχαν τά μάτια τοῦ σκυλιοῦ μέ λύπη. Γιατί δέν εἶμαι κόττα;] Ἰανουαρίου 17. —

Δεκεμβρίου 23. Δεν είμαι αξιοθύμητος. Ό,τι κι' αν είμαι, είναι δικό μου· φάδι. Αν δεν μπορώ να είμαι χαρούμενος, εγώ φταίω και όχι ο κόσμος γύρω μου. Γιατί να τους φορτώνω μέδη δικά μου. — Κι' όταν είμαι αδύνατος πρέπει να μην κυνηγάω γύρω μου ποιός θα μ' βοηθήσει · από τους άλλους δεν πρέπει να περιμένω τίποτε, καρμιάν αληθινή παρηγορία. Από τον εαυτό μου ας ζητήσω την παρηγορία. Εγώ είμαι και η αδυναμία και η δύναμι.

Είμαι „μόνος" στον κόσμο και είμαι „όλος ο κόσμος."

Αν μεταχειριστώ τον εαυτό μου έτσι, είμαι αδυναμία, αν τον μεταχειριστώ αληθινά, είμαι δύναμι. Είμαι απαρηγόρητος σήμερα και εγώ είμαι η παρηγορία.

Δεκεμβρίου 24. Μέσα στο κρύο είναι ο θάνατος, κι' γι' αυτό δεν μπαίνουμε καθόλου αφού εγώ είμαι βολή, κι' γι' αυτό όταν κρύωνω πολύ μ' έρχεται να ξεραίνω.

Δεκεμβρίου 27. Επειδή οι περισσότεροι άνθρωποι για το καλό του έθνους είναι veules, και επειδή δεν μ' αρέσει η λέξις veule, γι' αυτό δεν θα γίνω εγώ veule.

Άλλοτε θυμούμαι η λέξη σχαίνουνταν τους τέτοιους ανθρώπους, κι' την veulerie. Ήθελα να είμαι διαφορετικός από τους άλλους, κι' να τους αρέσω.

Πρέπει να είμαι διαφορετικός από τους άλλους για να είμαι καλλίτερος. Αυτή η σκέψη με έρχονταν κάθε φορά που, από τη δόξα μου που δεν μ' αγαπούσε σαν πρώτα η Mabel, σκεφτόμουν να μην ξαναπάω για να τη δω. Και μ' αυτή τη σκέψη ξαναπήγαινα και δεν μάλωνα μαζί της — όπως θα 'κανε οι άλλοι — και φύλαξα την αγάπη μας αλλάζοντας τη.

2 Ιανουαρίου 1903. Ίσως αν φανταζόντανε κανείς πάντα πως έχει κοντά του ανθρώπους που αναγνωρίζει τη αξία της γνώμης τους θα κατώρθωνε να κάνει πάντα τα καλλίτερα πράγματα που μπορεί να κάνει. Ντρέπεται κανείς τους ανωτέρους του, και ποσκέβει πως να φανεί άξιός τους. — Αμα πιο ήρεμος είναι κείνος που κάνει πάντα τα καλλίτερα που μπορεί να κάνει, χωρίς να 'χει κανείνας ανώτερος κοντά του να τον βλέπει.

—

Μια γραμμή ψυχή ψυχή χωρίζει τα δυνατά από τα αδύνατα. Μα' είμαστε τόσο κοσμικοί κάτω (στα δυνατά) τόσες κλωστές μας κρατούν πίσω που δεν μπορούμε να περάσουμε από πάνω από την ψυχή γραμμή που χωρίζει τις δυο χώρες. Λίγο χρειάζεται περισσότερη δύναμι για να περάσουμε · είναι το λίγο μας λείπει των περισσοτέρων.

Από την ίδια ως την πράξη δεν είναι παραλίγη δέηση.

Καμμιά φορά που είμαι μουσιαστικός και θέλω να κουνήσω τη δεξιά μπορώ και νοιώθω ως τόσο πως μόνο περισσότερο θέλει για να μπορέσω να κουνήσω τι όμως δεν μπορώ, και η ανημπορία μου φαίνεται σαν όμορφο πανί, όπου είναι και το μούδιασμα που χωρίζει την ίδια από την πράξη. Δεν είναι διαφορετικά πράγματα· τίνα αποφασίζει το άλλο· όταν προσδένει η ίδια γίνεται πράξη. Αν δεν γίνη πράξη, τότε βρίσκει άλλα μονοπάτια, αφού κοντοσταθεί μόνο, και χάνεται αλλού, σ' άλλες ίδιες μέσα, τη δεν προσδένει. Είναι χαμένη η σύμπτωση („πόμφολυξ")

—

Εδώ δεν ήθελα για να εξαπολογηθώ τη μόνη που μένω στην Αττική.

—

Δικαιολογία εδώ ήθελα γιατί αναγκάστηκα· μα έκαμα „την ανάγκην φιλοτιμίαν" παθώς μόνο και θέλω να μείνω παθώς πρέπει να μείνω εδώ. Δουλεύοντας για την Ελλάδα. Πάει για μένα δουλεύω· μόνον αλλοιώτικα παρά στην Αττική, αφού δεν είμαι στην Αττική. Σ' όλους τους τόπους δεν μπορεί κανείς να δουλεύη με τον ίδιον τρόπο.

—

Απόψε στεναχωρέθηκα τον εαυτό μου γιατί δεν αξίζω τίποτα. Μα πρέπει να ξεχάσω πως δεν αξίζω τίποτε για να μπορέσω να δουλέψω για

την Ελλάδα.

Ιανουαρίου 3. Λατρεύω την Αττική· μα τι αυτού μένα λατρεύω, δεν ξέρω. Εκείνη είναι η ψυχή μου και κανείς δε θα μπορέση να τη βγάλη απ' αυτόν. Άχ πώς τη λατρεύω!

Ιανουαρίου 4. Τι ανάγκη να μ' αγαπά εμένα; μήπως δωρώ τον εαυτό μου εγώ καλύτερον από κάθε άλλον; γιατί να θέλω να με δωρά κανείς καλύτερον από τους άλλους; Δε δίνω άραγε εγώ την αξιοθίνητη αξία του εαυτού μου; Αφού δεν περιμένω να μου δίνη άλλος την αξία μου, γιατί περιμένω να με αγαπήση;

Είμαι κ' εγώ ένας από τους πολλούς που πλένουν στον κόσμο.

Ιανουαρίου 9. Πρέπει να βλέπω ώραία τον κόσμο, κάθε στιγμή η όπου κι αν περάσω, αφού παίρνω μαζί μου παντού τα μάτια μου. Δεν είναι κανείς ποιητής μια στιγμή ή μιαν ώρα ή μιαν ημέρα· είναι πάντα και παντού η δεν είναι καθόλου.

—

Όπου κι αν με συνοδεύη στη μόνη μου πάντα θα έχω παρηγοριά και χαρά μία, μένα μου, και μεγάλη, την ψυχή μου. Μπορεί να με ταράξουν μερικά πράγματα στον κόσμο· μα πάλι θα βρω ύστερα από λίγο τον εαυτό μου. Καταλαγιάζει η ταραχή η τα βάσανα και ξαναβλέπω τον εαυτό μου και χαίρομαι.

Ἰανουάριος 11. Ἐδώ δέ θέλω ν' ἀρέσω σέ κανένας μιά κανένας δέ μ' ἀρέσει ἀρκετά. Ὅταν μ' ἀρέσει κάποιος, σά μανία γίνεται ὁ πόθος μου νά τόν ἀρέσω κ' ἐγώ ὅσο μ' ἀρέσει κείνος. Γι' αὐτό ἡ ἀγάπη μου γίνεται δυνατή καί παθαίνω καί πόνο.

Σάν τή φιλοδοξία, καί ἡ τέτοια ἐπιθυμία ν' ἀρέσω μπορεύει νά γίνει βασίσσα μέσα μου καί τίποτ' ἄλλο νά μήν κάνω παρά νά προσπαθῶ ν' ἀρέσω. Μά οὔτε οἱ φιλοδοξία οὔτε ἡ μανία ν' ἀρέσω μπορῶν νά βγοῦν περισσότερο παρά λίγες στιγμές· ἡ φιλοδοξία εἶναι πιό ἄσκημη μάλιστα ἀπό τήν ἄλλη μανία γι' αὐτό καί βασταῖ μεγαλύτερο. Ὅταν εἶμαι φιλόδοξος κυττάω νά κάμω ἐντύπωση σ' ὅλους δυνατή ἐγώ σ' ἀνθρώπους ποῦ δέ μ' ἀρέσουν· ἐνῶ ἡ ἄλλη μανία εἶναι μ' αὐτούς μόνο ποῦ μ' ἀρέσουν, μ' αὐτούς ποῦ ἔχω διαφέρει ἀναμέσα στούς ἀνθρώπους. Ὁ τόπος ποῦ δέ βρίσκονται ἄνθρωποι τέτοιοι δέν εἶναι γλυκός· δέ νυστάζομαι, μέ χαρά, προσκυνικά· δέν ξυρίζομαι, μέ χαρά, ταχτικά. Θέλ. νυστάζομαι ἐγώ ξυρίζομαι προσκυνικά ἐγώ ταχτικά ἄλλα χωρίς χαρά. Οὔτε θέλω νά βρῶ ἐδώ τέτοιους ἀνθρώπους. Θά κάνω ξερή ἐργασία καί μ' αὐτήν θά μεθύσω. Τί εἶμαι μά νά ἀρέσω ἢ νά μήν ἀρέσω; Καί τί μέ μέλει ἄν ἀρέσω ἢ δέν ἀρέσω; Θά κάνω ξερή δουλειά. Θά κάνω ἐκεῖνα ποῦ δέ μ' ἔρχεται νά κάνω. Βιάζω τόν ἑαυτό μου νά προσέχει ἐκεῖνα ποῦ δέν προσέχει οὔτε ἔχει

δεύθυνα νά προσέχει· θά μ' ἐνδιαφέρουν ὅσα δέν εἶναι ἀνδιαφέροντα τῶν πρώτη στιγμή. Θά χωθῶ σή μνή τῶν χωριῶν μά νά νοιώσω τί ἄνθρωποι εἶναι τοῦτοι καί πῶς δουλεύει κανείς μαζί τους μά τό καλό μιᾶς ἄλλης ἰδέας, τῆς ἰδέας μιᾶς κοινωνίας ποῦ εἶναι δικήμου, ἀγοῦ μέ μένει, καί ποῦ θέλει νά μένει καί νά μεγαλώνει, ἐπειδή μέ. Εἴτε τήν ἀγαπῶ εἴτε δέ τήν ἀγαπῶ, αὐτή ἡ κοινωνία εἶναι δικήμου καί ἀπ' αὐτήν βγῆκα εἶμαι ἐγώ μέσα σ' αὐτήν ἔνιωσα πῶς εἶναι μία καί μεγαλύτερη ἐγώ διαφορετική ἀπό μένα, τό ἕνα. Γι' αὐτήν θά δουλέψω ἐπειδή θέλω νά δῶ τί θά βγεῖ ἐπειτα μά μένα, ἀπ' αὐτή τή δουλειά· γι' αὐτό καί κάνω βαρετή δουλειές καί βιάζω τόν ἑαυτό μου νά προσέχει ἐκεῖ ποῦ δέν θά πρόσεχε ἄν δέ δούλευε μά τή μεγαλύτερη ὑπαρξί, μά τήν κοινωνία. Δέ θά χαθῶ σ' αὐτή τή δουλειά μαζί βλέπω μαυρότερα, καί θέλω πάντα νά βλέπω καί ἄλλα.

Ἰανουάριος 12. Τή νύχτα αὐτήν ἄϋπνος μιλοῦσα μέ τή φαντασία πῶς θά κάνω μά τήν ἑλληνική ἰδέα καί τέλειωνε τῶν Βουλγάρων τέτοια ποῦ ἀπό μαυρυά πονοῦσα νά κάνουν οἱ ἄλλοι. Δέ μέ μέλει ἡ φωνή μου καί, ἄν μπορῶ, θά κάνω ὅλι μπορῶ. Πρέπει νά ξέρω πῶς τίποτε δέν εἶναι ἀδύνατο, πῶς τίποτε δέν πρέπει νά περιμένω ἀπό τήν πρωτοβουλία τῶν ἄλλων, πῶς πρέπει πάντα νά

κάνω τώρα ἐκείνο που συγχωρήθηκε τώρα. Δὲν πρέπει καὶ νὰ λέγω ὅτι κάνω καὶ στοὺς ἄλλους, οὔτε σὲ κείνους που δουλεύουν σύγχρονα μὲ μένα.

Ἰανουαρίου 13. Τὰ βιβλία μου τάχει μιὰ προσάναμα μιὰ τὴς σημειώς που εἶμαι σβυσμένος. – Ἡ σκέψη μου εἶνε ἡ μορφίνη μου/ἐπιδή εἶμαι μορφινομανής.

Πηγαίνω μέσους ἀνθρώπους καὶ σὰ βάβανα τους καὶ μὲ πειφέ-λουν καὶ γώ τοὺς ἐγγίζω ὅταν μπορῶ, ὅπως καὶ κείνοι μ' ἐγγίζουν. Κ' ἔπειτα, ὅταν μείνω μόνος μου, καταπιάνομαι μένα μου ὅνα εἶδα, ἢ ἔπαθα, ἢ ἔκανα, καὶ βγαίνουν κάτι γυνικώτερες ἰδέες, γυ-ρόνοντας σὰν μανιτάρια, ἢ σὰν ἄλλα φυτὰ μὲ κλωνοὺς, μὲ καρπὸ καὶ μὲ ἴσκιο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ μανιτάρια εἶνε ἄχρηστα. Μονάχα ἡ ἄλλα φυτὰ εἶνε καλά.—

Ἰανουαρίου 15. Θὰ κάνω ἀνταπόκριση ἀπὸ δώ σὲ μιὰ ἐφημερίδα κάθε δεύτερη τέτοιες μέρες. Θὰ γράφω πολλὰ πράματα ποὺ δὲν πιστεύω, δηλαδὴ θὰ μεταχειρίζομαι ἴσως τραγικὲς λέξες ἐνῶ, ἐγὼ ὁ ὑποκριτὴς, καρριὰ δίαθεση δὲν ἔχω νὰ νοιάζω τὸν κόσμο σοβαρὸ δημιούργημα καὶ τὸν κοιτάζω μὲ ἀκίνητο καὶ ἀργίβολο βλέμμα, καὶ τοὺς ἀνθρώ-πους καὶ τὰ καρώματά τους μὲ γαίνομαι παιχνίδια.

Τὰ γραφίματά μου ὅμως θὰ μ' ἐνδιαφέρουν μεγάλα κάνω μὲ ἄλλο σκοπὸ καὶ ὄχι ἐπειδὴ πιστεύω ὅνα γράφω.

Ἰανουαρίου 16. Χωρὶς νὰ εἶμαι βεβαιωμένος, χωρὶς νὰ ἔχω ἀποφασίσει πὼς κάνω καλὰ ἢ κακά, μπαίνω στὴν ἐργασία ποὺ μὲ μουρμουρίζουν ὅλοι σ' αὐτὴ πὼς εἶνε δική μου. Ὅλα τὰ πράματα καὶ οἱ ἀριμένοι μὲ πρόχνουν τὴ δίδη μου καὶ γώ τὴν παίρνω τὴ δίδη μου, χωρὶς νὰ δείχνω νὰ εἶμαι βέβαιος πὼς εἶνε δικὴ μου. Δὲν εἶχα διάθεση νὰ δου-λέψω μιὰ τὴ χώρα μου, κι' ὅμως αὐτὸ κάνω. Κάνω μιὰ δουλειὰ ποὺ θὰ τὴν καταλάβω ἀργότερα· τώρα μόνον εἶνε ζέρω· τὸ ὅλα μὲ πρόχνουν κατὰ τούτη τὴ δουλειά. Ὅπως ὁ φίλος μου ὁ Montaigne „j'ai l'appreheusion naturellement dure„ καὶ κάνω πρῶτα τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνω· κ' ἔπειτα σιγὰ σιγὰ ἀρχίζω νὰ τὸ καταλαβαίνω μὲ ἐπομένο κόπο καὶ πολλὴ προ-σπάθεια καὶ πολλὴ δυσκολία. Καλὰ κάνω ὅτι κι' ἂν κάνω γιατὶ δὲ μὲ πρόχει ὁ νοῦς μου, ἢ κρίση μου, ἢ γνώση μου· δὲν ἀπόφα-σίζω ἐγὼ ἐκεῖνο ποὺ κάνω. Τὸ κάνω πρῶτα καὶ ὕστερα ἀρχίζω καὶ τ' ἀπο-φασίζω. Τὸ κάνω γιατὶ κάτι μὲ λέει νὰ τὸ κάνω· κάνω καλὰ γιατὶ κάθε ἄλλο μὲ βιάζει νὰ τὸ κάμω παρὰ ἡ κρίση μου.

Ἀφοῦ τὸ κάμω, ἀφοῦ μπῶ μέσα δουλειά, τότε ἀρχίζει ἡ πειρέργεια καὶ μὲ βασανίζει καὶ μὲ ταράζει καὶ θέλω νὰ ζέρω γιατὶ τὸ κάνω γιατὶ μπῆκα στὴ δουλειά, καὶ τότε προσπαθῶ, τοὺς πασκίζω νὰ κατα-λάβω αὐτὸ ποὺ κάνω καὶ γιατὶ τὸ κάνω καὶ ποιοὺς μὲ πρόχει,

και τότε αρχίζω και τ' αποχαιρέτω, και τότε βγαίνω κι' έξω πού καθά κάνω, και πού ποτέ τίποτε δέν μπορώ νά κάμω άδικα, πού μάθη στό φύσημά μου δέ μένονται.

Τί πρέπει φυσό πού κάμα, νά φυσούνε μόνος μου αντίφρα, και νά δείχω κι' όλας νά βέρω πού κι' γιατί φυσούνε κι' πού πεθαίνω. Ε' αυτό' μοναχά διαφέρω από τή μηλιά κι' τήν αγραμπέλη. Αυτές δέν έχουν πρέπει. Τί τους λέει γιατί κι' πώς μεγαλώνουν και πού πεθαίνουν; Μήπως μπορούν νά πάν κι' σόλο μακρυά;

Ιανουαρ. 20. Πώς μ' βαρέθηκα από κει πού βρίσκομαι, τά ίδια τα μεσημεριανά, κάθε! Δέν βρω πού βρίσκομαι όταν βγαίνω, μά βέβαια δέ βρίσκομαι εκεί πού μπορεί νά είμαι; Και είν' θαυμάσιος ο ιδρώτας πού εξαφανίζεται περιβαλλόμενος, γίνο μεγαλοφυής, μ' κι' γυναίκες, πρόσωπο εξαίσιο μέσα τους, κι' "ανθρώπους" πού αγαπώ τίς κοντά και μ' εφίλουν σχεδόν, κι' η μουσική μ' χαϊδεύει κι' εν τα χείλη μου σφυρίζουν κι' εν η φωνή μου βγεί τραγουδιστή από τό στόμα μου, βγαίνουν σκοποί από τό βάθος τής καρδιάς μου, ήχοι αξιθίνοι και μεράκι καρδιάς, κι' αγάπη και μεγαλείο, σάν τόν αχό τής θάλασσας, ή τό σφύριγμα τής νυχτιάς, ή τή σάχτη τών σύννεφων πού έχουν βρέξει κι' αλλάζει ο ουρανός χρώμα και έρχεται πάλι τα πράγματα χωρίς εκείνο εκείνα ο ουρανός μένει σταχτύς κι' σκεπασμένος.

Ιανουαρίου 21. Ο πόνος ξεχνιέται από κείνο όταν παίρνει καλύτερη μορφή τής αναισθησίας. – Όπως ο θυμός εξαντλείται όταν κάνω τόν κόπο.

Ιανουαρίου 22. (Γραμμό 30 Οκτωβρίου): "Εγώ θά κάνω τή ζωή μου". – Ναί εγώ θά τήν κάνω· εγώ θά νοιώσω τόν εαυτό μου κι' θά τόν ονομάσω, αλλά αυτό δέ σημαίνει πώς εγώ είμαι ο θεός. Εγώ είμαι τό κέντρον τού κόσμου, αλλά αυτό δέ θά πή πώς και κάθε άλλος άνθρωπος είναι αυτός τό κέντρον τού κόσμου. Εγώ άν και είμαι εγώ, γεννήθηκα μέσα στούς ανθρώπους· λοιπόν δέν κάνω τή ζωή μου εγώ· κάποιοι τήν κάνουν πού μ' γέννησαν· κ' εγώ μόνο καταφέρα νά καταλάβω λίγο πώς είμαι εγώ· κι' όταν τό καταλάβω διαφέρω από κείνο κι' θεός. – Λυπήθηκα όταν ένιωσα πώς θεός δέν είμαι, αλλά χάρηκα περισσότερο γιατί καταλάβω κάτι πού δέν είχα καταλάβει. Μεγαλύτερη τύχη από τό νοιώσιμο δέ βρίσκεται. Όταν νοιώθω τή ζωή μου, δυναμή γιατί τήν έχω, – χαίρομαι. Όταν νοιώθω γιατί είναι χωρίς από νού μου η σταθερή η γνώση, – χαίρομαι. Όταν νοιώθω γιατί η χαρά μου υπάρχει – χαίρομαι.

Ειδικά όμως γεννήθηκα μέσα τους και από αυτούς δέν πρέπει να μ' σταματήσουν η ίδιες τών ανθρώπων. Τί μ' μέλει άν γιά πώς

κάνω καμιά ἀόκυρα; Αὐτοί μ' βίνουν ὅπως εἶμαι· ὄχι κι ἄν κάνω τό κάνω σύμφωνα μ' αὐτό που εἶμαι.

Jan. 25. Faire de la politique, c'est une manière de sentir. et cela m'appartient comme tant d'autres choses.

Par „faire de la politique" j'entends: s'identifier avec la Grèce et ~~travailler~~ agir en conséquence.

En m'élevant on m'a différencié d'elle. Je suis un et elle est une. Je suis ici et je la vois là-bas. Je suis hors d'elle et la regarde.

Je vais faire fusion avec elle, changer de personnalité, devenir la Grèce et agir comme telle.

(Ο κάθενας ἔχει μέσα του τή δύναμη, γιά γίνεται σάν κόσμο σάν, νά εἶναι ἡ πατρίδα του.-)

La fausse conception d'une personnalité individualiste pourra-t-elle jamais s'effacer? On dit souvent „Je veux m'oublier", comme si l'on existait. On existe mais on s'est fait individu; on a mis des bornes à son existence; on a élevé des murs autour de soi pour se faire plus petit.

On conquiert le monde et l'éternité en se laissant libre, en ne se fortifiant pas dans un enclos individualiste et amoindrissant.-

J'abattrai les bornes de mon existence, et ne saurai plus que je suis un et petit et fortifié.

Ah! comme les mots nous induisent en erreur: je dis que „j'abattrai les bornes"; et c'est moi qui ferai cela; mais est-ce qu'il y a un moi? En disant „j'abattrai les bornes" je dis précisément que je n'existe pas comme individu, que je ne suis pas moi. Et pourtant j'emploie le moi pour dire cela.

Mais la Grèce a aussi des bornes à sa personnalité.
(Ce n'est pas la Grèce qui agrandira ma personnalité, mais bien plutôt tout ce qui me plaît et m'intéresse.)

Ἰανουαρίου 26. Γιατί εἶχα τόση πνευματική χαρά σήμερα βλέποντας τούς Τούρκους στρατιώτες πού παίζανε βιολιά μέ τή μουσική; Δέν καταλαβαίνω γιατί. Ἦταν σκοτεινοί καί φοροῦσαν καλτσες πού τούς ἔφταναν ὥσπου μέσα τῶν μηρῶν, καί εἶχαν μιά μαύρη ρᾶφη στό πάνω. Εἶχαν κάποια χάρη στό στρατάρχα, καί μ' ἀρέσουν τά ροῦχα πού εἶνε - σάν τά δικά τους - κολλημένα στό κορμί. Ἔπρεπε νά φορέσω κι' ἐγώ ἕνα εἶδος justaucorps ἤ τόν νά ἤμουν γυναῖκα.

Μήπως χάρηκα καί γιατί αὐτοί μποροῦν νά πολεμήσουν τούς Βουλγάρους;

Ἰανουαρίου 29. Ὅταν μέρα πῶς μ' ἀρέσει νά μένω καλλίτερα ἀπό τόν ἑαυτό μου, νομίζω πώς θά σημαίνει ἄλλο παρά πώς μ' ἀρέσει νά κλείνω τά μάτια μου τίς δύναμες, νά βγάζω τό μυαλό μου τά νέφη νά ἀφήνω τόν ἑαυτό μου ἐλεύθερο νά φουσκώσει ὅσο μπορεῖ. Τό σφυγγάρι ὅταν τό βρέχουν φουσκώνει ὅσο μπορεῖ.

Φεβρουαρίου 8. Θα' ειμαι πιό άνθρωπος αφού έχω καιρό κι' αυτό που κάνω τώρα. Όσοι κυνηγούν τις δουλειές τους κι' την ευχαρίστησή τους· εμείς μ' άρεση να' κυνηγάμε και' άλλα.

Φεβρουαρίου 9. Είδα τους ίδιαιτα τον πυροβολικόν που έκαναν ιππο-δρόμιο σήμερα το πρωί. Στό πέδιον του Άρεως ήταν πολλοί γύροι αλόγων που φορούσαν άλλοι γραίγορα κι' άλλοι σιγά, κι' άλλοι είχαν σελλή και' ζαμπουράδονταν· διασταυρώνε το μάτι βλέποντας πότε τα κεφάλια των καβαλάρηδων, πότε τ' άλογα που πήγαιναν καλπαστό, και' μερικοί γύροι τροχαστό, και' άλλοι βήμα, και' άλλοι στέκονταν. Ανακατόνονταν τα' φορέματα των πολλών γύρων, μαυρα' κι' πό πονεμα· τ' άσπρα άλογα έκαναν δικούς τους γύρους, τα' μαύρα δικούς τους, και' άλλους τα' χρωματιστά.

Μέ την αδελφή μου και' την Α. έκανα και' εγώ ιπποδρόμιον εκεί χειμώνα· και' κόπιασα να' πάω αυτό τ' άλογο επειδή είν' είχα συνήθεια· κι' ντρέπουμαι να' πάω μη' μη' δεν η Α. που την αγαπούσα. Ένιωθα δε' μ' αγαπούσε· δυσφόρεσε το μαύρο της το φόρεμα της καβαλάς και' το αν-τρίκινο καπέλο της· το φόρεμα ήταν βαθύ χρώμα και' καλά' κομμένο· την περίμενα δυό φορές την εβδομάδα να' έλθει σ' μαθήματά μας στό ιπποδρόμιο το πρωί στις δέκα. Ήταν σιωπηλή και' κρύα και' την αγα-πούσα και' δε' μ' έλεγε τίποτε, κ' εγώ πολύ θέλα μπορούσα να' την πω· τι' θέλω που φοούσαμε· ήταν χειμωνιάτικη μέρα και' ο ουρανός σκοτεινός· ήταν η μητέρα της έτυχε κι' μας κύτταξε, και' δεν ήθελα να' μας βλέπει, κι' μη' βλέπει πως αγαπώ την κόρη της· η αγάπη μου φαίνονταν, νόμιζα, σ' όλη έκανα. Και' η Α. δε' μι' βουδούσε· δε' μιλούσε και' πάντα εγώ έπρεπε να' πηγαίνω κοντά' της και' ν' αρχίζω κάτι να' λέγω, κι' πάντα φαίνονταν πως την αγαπούσα. Κ' είχα· πάντα δα' την αγαπώ και' ποτε' ο νόμος μου τη' φωνή δε' δα' βγω απ' αυτά' την αντιφώνη κατά-σταση, να' την αγαπώ, να' μη' μ' αγαπά, να' είμαι παγωμένη, κι' να' μη' βλέ-πουν οι άνθρωποι. Ήταν ο ουρανός σκοτεινός και' ο κόσμος όλος. Η αγάπη μου ήταν άδεια και' παγωμένη σαν τους βράχους του Υμηττού τό χειμώνα και' όλη ήμουν κουραστείς και' τίποτε άλλο δεν ήθελα να' κάνω. Βρίσκονταν τίποτε στόν κόσμο που να' φωτίζει; Τίποτε, τίποτε, τίποτε.

—

Έξω όταν περπατώ στόν αέρα και' στα' χρώματα και' στα' σχήματα κι' στη' μυρωδιά της γής, και' περπατώ, μυρίζουν όλα τα' παράπονα' μου κι' οι βαρεμοί· μυρίζουν όλες η' σκέψεις αυτές και' καταπάδονται τα' παραπόνα και' βρίσκω την αρχή' μου κι' το τέλος μου, κι' βλέπω πώς η' αρχή' είναι δεμένη φυσικά' με' την τωρινή' ζωή' μου κι' με' το τέλος μου, δεμένη' με' μένα όπως είμαι και' όπως θα' είμαι. Και' κει που πρίν δεν είχεμε άν έκανα καλά' ή' άσκημα, τώρα βλέπω

τήν ἀρχή, τό γόρο, τής αἰτίες καί νοιώθω τήν τωρινή μου κατά-
στασι· ἐγώ τή ζωή μου πώς ἦταν, πώς εἶνε, πώς θά εἶνε.
Καί ἔτσι ἔρχομαι τώρα στή χώρα μέ περισσότερη δύναμι· καί ἔτσι πρίν
σχαίνομαι τή χώρα καί τούς ἀνθρώπους, τώρα τίν ὄψι στή θέσι τους
καί τά καταλαβαίνω. Καί βλέπω πώς κάνω κακά ὅπως κι ἄλλοι κάνω,
μέ πείραξε ὅμως πρίν που δέν ἔνοιωθα.

—

Ξυχνά δέν εἶμαι βιβλίος, ἐγώ κι ἡ ἰδέα αὐτή μέ πτοεῖται· δέν βλέπω
α) ἄν αὐτό που κάνω τό κάνω καλά· μπορεῖτε κι τό κάνω καλύτερα;
β) ἄν κάνω καλά κάποιας αὐτό ἐγώ ὄχι ἄλλο· δέν εἶν καλύτερο
νά ἔκανα κάτι ἄλλο; νά ἤμουν δεξιοτεχνικός;
Φεβρουαρίου 11 Θά θέλω νά εἶμαι πρόβλος οὔτε γραμματεύς οὔτε κή-
ρυκας· ὅταν βλέπω τά πρόβλεπτα βιβλία τά σχαίνομαι. Ὅταν βλέπω
πώς μπορεῖ νά πάρω σέ τόσα μέρη πρόβλος, πώς δέν κάνω τίποτε
καλό μιά τό καλό τοῦ ἔθνους, πώς δέ θέλω τίποτε νά κάνω, — θέλω
μόνο τήν Ἀγγική καί τήν βεραίβα μου. Γιατί νά κάνω ἐκεῖνα που
δέ θέλω, που μέ πικράβουν, που μέ σκοτώνουν; ἀλλοῦ σχαίνομαι τά
πρόβλεπτα βιβλία σκεπτόμενος πώς δέν πρέπει νά τά βλέπω οὔτε νά τά
μεταχειρίζομαι. Ἄς ὑπάρχουν μέ τούς ἄλλους· εἶνε ἄλλοι που βοῦν μ' αὐ-
τά καί χαίρονται.

—

Vie de Jésus p. 229. — Renan.

« De bonne heure aussi, il attira l'attention d'un certain Nicodème, riche pharisien, membre du sanhédrin et fort considéré à Jérusalem. Cet homme, qui paraît avoir été honnête et de bonne foi, se sentit attiré vers le jeune Galiléen. Ne voulant pas se compromettre, il vint le voir de nuit et eut dit-on avec lui une longue conversation. ... Nicodème ne se fit pas chrétien; il crut devoir à sa position de ne pas entrer dans un mouvement révolutionnaire qui ne comptait pas encore de notables adhérents. »

Ὁ Ἰωάννης που τόν ἀναφέρει τρεῖς φορές στό εὐαγγέλιό του
καί πάντα βλέπει πώς ἦλθε σέ Ἰησοῦ τή νύχτα· « Οὗτος ἦλθε πρός
τόν Ἰησοῦν νυκτός », « ὁ ἐλθών νυκτός πρός αὐτόν », « ἦλθε δέ
καί Νικόδημος (ὁ ἐλθών πρός τόν Ἰησοῦν νυκτός τό πρότερον) »
Ὁ ἄνθρωπος δέν ἤθελε νά ἐκτεθεῖ. Συμπαθοῦσε τόν Ἰησοῦ, μά ἡ θέσι του
δέν τόν ἄφηνε νά γίνει ὀπαδός του. Ποιός θά τόν κατηγορεῖτε τώρα
ἄν εἶχε γίνει ἕνας ἀπό τούς ἀποστόλους; ἐκεῖνος ὅμως φοβοῦνταν μήν
πάει καί τόν κατηγορήσουν τότε. Εἶχε καλή καρδιά ὁ Νικόδημος
κι ἔβλεπε τό σωστό ποιό ἦταν, δέν εἶχε ὅμως ἀρκετή δύναμι καί μείνει ὑπο-
μονάρης μπροστά στούς Φαρισαίους καί νά τούς πεῖ ἐγώ χάνω τή

δίκη μου που μ' ἔδωσαν τ' ἀνωμαλία, καὶ οἱ νόμοι ποὺ ἀπομουδιάζει καὶ γράμματα, γ' γραμματά, καὶ παιδεύω μ' αὐτὸν ποὺ μ' ἀρέσουν τὰ μάτια του τὰ δροσερά γ' τὰ ἀπαγά γ' τὰ ἀμαδιά. – Τί εἶναι τώρα τ' δίκιο τ' ἀνωμαλικό του Νικοδήμου; Κρίμα, Νικόδημε, ποὺ πείρακες σὰ ῥιχαλερά. Τί μ' μέλει τ' δίκιο σου; αὐτὸ πράσα γ' πάει· ἂν δὲν τὸν εἶχες σὺ κάποιος ἄλλος θὰ τὸν εἶχε ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνες· εἶναι ἂν εἶχες μέσα ἀπόσταμος πόσα αἰσθήματα καμμένα θὰ εἶχες γνωρίσει, παρὰ νὰ συμπεφέρεσε μὲ τοὺς φαρισαίους μετὰ νόμο. Θὰ ἤσουν τότε πιὸ ἄνθρωπος. –

Φεβρουαρίου 13. Ὁ καθένας νομίζει πὼς πρέπει νὰ τὸν ἀγαπήσει γ' γυναῖκα ποὺ τὸν συναντᾶ. Εἶναι δικαίωμά του νὰ τὸν ἀγαπήσει αὐτή γ'. – Τί μ' μέλει ἂν μ' ἀγαπήσουν ἢ δὲ γ' ἀγαπήσουν; Ἐγὼ εἶμαι εἶμαι ἀπὸ τοὺς πολλοὺς· καὶ βλέπω τοὺς πολλοὺς εἶναι πέρα ποὺ ὄχι νομίζουν πὼς εἶναι κάτι γ' πὼς θὰ τοὺς ἀγαπήσουν οἱ ἄλλοι.

Φεβρουαρίου 16. Θέλω νὰ ἐπιτύχω αὐτὸ ποὺ κάνω ὄχι μὰ νὰ τὸ μάθῃ ὁ κόσμος καὶ μ' θαυμάσει· παρὰ γιατί πράξη χωρὶς ἐπιτυχία εἶναι μυστικό μὰ τοὺς ἄλλους, ὅσο καὶ νὰ μ' ἔχει ὠφελήσει ἐμένα γ' ἔργο μα. Ἡ ἐπιτυχία εἶναι γ' ὠφέλεια μὰ τὴν πατρίδα. Ἐμένα μ' φτάνει γ' ἔργο μα εἶναι ἐπιτυχία εἶναι ἀποτυχία. Μ' ἀρέσει νὰ εἶμαι ἱκανὸς νὰ ἐπιτυχαίνω ἐκεῖνο ποὺ κάνω. Ξέρω πὼς μπορῶ νὰ ἔργω μὰ δὲν θέλω ἂν μπορῶ νὰ ἐπιτυχαίνω.

Εἶναι νόστιμος· τὸν εἶδα καθὼς πέρασα·
δὲν εἶναι τοῦτος.

Ὁ ἄλλος μὲ τὶς βαχαρίνιες χάρες του
ποὺ μυρίζουν κάθε τόσο, καὶ ῥοδοκόκκινα
τὰ μάτια του σὰ χείλη ῥοδοκόκκινα
τὸν ἔβλεπαν πὼς εἶναι μυκαλάρατος
δὲν εἶναι τοῦτος

Καὶ κεῖνος ὁ βερὸς βερὸς κι' ἀμίλητος
σὰν κυπαρίσσι ὤμορφο παιδίκο ἴσια·
τὸν εἶδα, τὸν προσπέρασα, δὲ μίλησα·
δὲν εἶναι τοῦτος.

Εἶν' ἴσιος σβέλτος καὶ ψηλός μὲ μπρεμπεμένη μύτη·
μέσα σ' κόρες ἄνοστες, μάτια πρίσσια.
Μὲ εἶδε καθὼς πέρασα καὶ μύρισε·
δὲν εἶναι τοῦτος

Ἔχει τὰ μάτια μαβιὰ σὰ πάχνη γυαλιστερή
καὶ μὲ χαϊδεύουν τ' ἀνάριες του μαλιές
καὶ δὲ μὲ μέλει ἂν μιλᾷ ἢ ἂν σωπαίνει·
δὲν εἶναι τοῦτος.

Τα' μάτια του — τον εἶδα, κοντοσταύθηκα —
σπιθοβολοῦν σα' φούτα ~~καταφάνηκε~~ ὀξοφώνιανη
σ' ἕνα καταμαυρο φουστάνι ἀποκάτω·
μ' μέγασαν, πέρνουν κι' ἀπομαράθηκα.

Θέν εἶνε τοῦτο.

Εἶνε κάποιος ἄγνωστος μ' μάτια τέτοια
ποῦ εἶνε μέσα τους ὁ κόσμος καὶ' ὁ πρωτος
καὶ' τα' χρόνια τ' ἀξομάριαστα.
Μὲν εἶνε μεγαλα' βαθεια'; μὲν εἶνε μαυροπράσινα;
Μὲν εἶνε μέσα τους ὅσα θέν βέρω;

—

Τα' μάτια τον θέ' μένε ψέματα κ' θέν πρεπει·
καὶ' σα' μέγα θα' εἶν' αὐτός κ' πάντα τοῦτο θάνε,
νύχτα, πρωί, κι' ἀπομεσημέρο καὶ' βράδυ.
Εἶνε κάποιος ἄγνωστος· κα' τόνε δεν τόν βέρω.

—

Γιατ' εἶνε μέσα μάτια του τό φῶς κ' τό σκοτάδι
τα' χρόνια τ' ἀξομάριαστα, ὁ κόσμος καὶ' ὁ πρωτος
κ' ἡ ἀνοιξιάτικη δροσιά σαν ἀσημένιο φάντε.

Φεβρουάριος.

Φεβρουάριος 16. Ἡ Τουρκία εἶνε τόπος ποῦ οἱ ἄνθρωποι δέ' μποῦν ἀπόμη στό δικό μας τόν αἰώνα. Μποροῦν κα' γίνουν πράματα ὅπως σή' Ἰταλία σή' renaissance. Καὶ μπορεῖ νά' ἔρθει ὁ Πρίγκιπας τον Μικιαβέλη νά' πάρει τή' Μακεδονία ἀπό' τοὺς Τούρκους.
Οἱ Ἕλληνες ἔχουν τό' κακό' ποῦ εἶνε σύγχρονοι· ἄν ἦταν ἄνθρωποι τον 16ου αἰώνα θα' ἔπαιρναν τή' Μακεδονία· θέ' θα' τή' πάρουν ἐπειδή θέν εἶνε τέτοιοι ἄνθρωποι. — Οἱ Βούλγαροί θα' πάρουν τή' Μακεδονία ἐπειδή θέν εἶνε σύγχρονοι καὶ μοιάζουν σά' τοὺς Ἰταλοὺς τοῦ 16ου αἰώνα. — Ἐκτός ἄν βρεθεῖ κανένας Ἕλληνας πρίγκιπας τον Μικιαβέλη.

Φεβρουάριος 19. Ἦταν φυσικό νά' κυρίζουν οἱ ἄνθρωποι ποῦ κ' μή εἶνε τό κέντρο τοῦ κόσμου καὶ ὅλα γυρίζουν γύρω τους. Εἶνε φυσικό νά' φανταζεται ὁ ἄνθρωπος πως κ' πατρίδα του εἶνε τό κέντρο τῆς γῆς. Εἶνε φυσικό νά' τοῦ φαίνεται πως αὐτός ὑπάρχει μόνο, κ' οἱ ἄλλοι εἶνε μόνο γιά' νά' τόν ὑπηρετοῦν. — Κι' ὅ' αὐτά' εἶνε φυσικά' ἀφοῦ βλέπει μ' δικά' του μάτια κ' ἀκούει μ' δικά' του αὐτιά', καὶ' ἄν δέν ἦταν αὐτός δέ' θα' ἔνοιωθε τίποτε. Ἐχεμαστίθηκα σάν ἄνθρωπος· μοιάζει δέν μπορῶ νά' νοιώθω σά' σκύλος κ' γάτα κ' θεός, μοιάζει φανταζόμαι πως μόνο ἐγώ ὑπάρχω, καὶ τά' πράματα εἶνε γύρω. Γεννήθηκα σάν Ἕλλην· μοιάζει δέν μπορῶ νά' συμμορφωθῶ σά' Γάλλος κ' Ὀτωμανός. Ἄρα κατέβαλα

πως υπάρχει πατρίδα εκείνα που είναι η φύση, η καμπίτερα, η δική μου. Βρέθηκα στη γη χωρίς δικό μου προσωπικό και φανταζόμαι πως ο ήλιος είναι το κέντρο του κόσμου του δικού μου, η πως μπορεί να βρίσκονται έτσι και άλλοι κόσμοι. Ο εαυτός μου είναι όλα τα υπάρχοντά μου· δεν έχω άλλα· τίποτα άλλο δεν έχω παρά τον εαυτό μου· γι' αυτό βέβαια θέλει το κέντρο του κόσμου.

Καθώς μεγάλωνα όμως είδα και άλλους σαν κι εμένα. Κύτταξα στο πάνω μέρος μου και είδα πως μοιάζω των άλλων. Και αυτοί γεννήθηκαν στην ίδια πατρίδα μ' εμένα· γι' αυτό δεν είχε άλλη πατρίδα. Έτσι όμως μάθαινα πολλούς ανθρώπους· ήταν κακοί, γιατί δεν είχαν γεννηθεί στην πατρίδα· ύστερα κατάλαβα πως και αυτοί γεννήθηκαν κάπου η' απόμεινα· μήπως άραγε υπάρχει και άλλη πατρίδα; Αν υπάρχει όμως, η δική μου είναι καμπίτερη, η άλλη πατρίδα είναι καμμένη για τα μ' υπαρξή. Έτσι και ο κόσμος που είναι γύρω στη μεγαλύτερη πατρίδα μου, στη γη.

Και τώρα πιστεύω πως θέλω νοιώθω σα σκύλος, σα ζώο, σαν κάτοικος του ήλιου, μα ξέρω πως υπάρχει και σκύλος, και ζώο και κάτοικος του ήλιου, η ήλιος η γη. η πως δεν έμαθα αυτά μεγάλα ούτε εγώ γι' αυτά. Και ξέρω όμως πως τα υπάρχοντά μου είναι ο εαυτός μου η μόνος αυτός έχω, τίποτα καμπίτερο η τίποτα χειρότερο, και μ' μ' άρεσε να νοιώθω τους νόμους της αδυναμίας μου η της δύναμής μου, μ' άρεσε να νοιώθω γιατί δεν μπορεί να είμαι άλλος από αυτόνος εγώ.

« Éprouvant de ma dépendance, impuissant à me créer, je voulus du moins contempler face à face les puissances qui me gouvernent ». — Barrès

« The oration which Pico composed for the opening of this philosophical tournament still remains; its subject is the dignity of human nature, the greatness of man. In common with nearly all mediaeval speculation, much of Pico's writing has this for its drift; and in common also with it, Pico's theory of that dignity is founded on a <u>misconception</u> of the place in nature both of the earth and of man. For Pico the earth is the center of the universe: and around it, as a fixed and motionless point, the sun and moon and stars revolve, like diligent servants or ministers. And in the midst of all is placed man, "nodus et vinculum mundi" ». — W. Pater.

<u>Φεβρουάριος 24</u>. Δεν μπορούσα να κοιμηθώ κι άκουα ένα σκυλί κι κουνάβι που είχε γεννηθεί τον ήμερα και φόβους από την πείνα· η μάνα του το' χεν αφήσει. Φώναζε, φώναζε σα μικρό παιδάκι

γάρα· φώναξε δυνατά και ύστερα ανοιάξανε και έπανε γύρο και
άρχισε πάλι βαλαρχίες· έκλεισα τα μάτια μου μια'νά κομμάτι μά δέν
μπορούσα· σκέπασα τ'αυτιά μου κι'όμως τής φωνές τής άκουα· κάποτε
τής μηχανούσα και'συλλογίζουμαν κάτι μακεδονικές ενέργειες που έπρεπε
να' βάλ κάμω, και' πώς μπορούσαν να' επετύχουν. Και' πάλι άκουα τον
σπυρίδο του νεοφύτου τους φωνές που ήταν πάντα η' ίδιες. Σιγά'σιγά
όμως γίνουνταν πιό σάν κλάματα και' αργά' έκλειε μήν ώρα σωπαίνει
ύστερα πάλι σιγά' βαλαρχίες και' ανέβαινε η' φωνή' του γίνουνταν δυνα-
τώτερη, δυνατώτερη και' ύστερα πιό αδύνατη, κατεβαίνει, σιγανή, σι-
γανή' και' σώπαινε. Δέν ήταν να' σωθή αυτό τό μωρό· πόσα σκοτιά
βούν ιδώ' στήν Τουρκιά· μ'αυτί' εγώ να' τό ακούω που πεθαίνει.
Το κλάμα του είχε μίνει τώρα παράπονο και' αναστεναγμό πόνος. Η
φωνή' του είχε μιαγακώσει, φώναξε γύρο και' σταματούσε πολύ, και' πάλι
γύρο φώναξε και' πάλι έπαυε· και' πάλι έβγαλε το παράπονο·
Έβαλα μ'χαλύκε πώς δέν τό άκουα πιά· σάν να' είχα βουτήσει·
πρόσεξα καλά· μα' τό σκυλάκι δέ' φώναξε πιά· πρίμενα, πρίμενα
να' φωναξή πάλι, κι' αποκοιμήθηκα.
Στήν εκκλησιά που πήγα συλλογίζουμουν το σκυλάκι, το μωρό που είνε
πεθαμένο τή νύχτα και' ήμουν άρρωστος· τα χέρια μου κρύωναν·
ο φόβος ήταν άλλος και' η φωνή' του γκάρισε.

Στό σχολείο πρώτη φορά' ύστερα από πολλά' χρόνια μείνανε (ήταν η' μισή
των σχολείων) ο γυμνασιάρχης· είπε μια' τόν Πλάτωνα που έβγαλε τήν αρετή
ευτυχία και' δούλευε μια'νά καλή ανθρώπους· και' στό τέλος είπε ~~πώς~~
για' τήν κοινότητα που δέ' μπορούμε σ'τέτοιους μαύρους καιρούς, και'
για' τούς ανθρώπους που βγήκανε μόνο να' καταστρέψουν τή' δεδομένη'α
που μίνανε και' δέν ξηρούνουν τά' δέντρα.
Ύστερα τραγούδησαν τά' παιδιά' τό· "Έχετε γειά' ψυχά' βουνά'" και' εμείς
ήμουν στήν Εγγλέζα, ήμουν στόν καιρό που πήγαινα στάν τελευταία τάξη
τού γυμνασίου και' μάς έβγαλε ο δάσκαλος τήν εκκλησιά, ήμουν
σά' Άγραφα τί στόν Όλυμπο πρίν από τά' 1821, και' μείνανε τή'
γλώσσα μου τά' παιδιά'· παιδιά' τραγούδησαν και' έβγαλαν τά'τραγούδι
και' ένοιωθαν ίσως εκείνο που ένοιωθα μά, επειδή ήταν ακόμη παιδιά'·
δέν βέρω που ήμουν μά' τά' μάτια μου γέμισαν δάκρυα.
Ύστερα πάλι τραγούδησαν τά' παιδιά' „τό λαγιαρνί" μέ' τά μέρη του
που άλλαξαν κάθε τόσο· και' αυτό' τό ένοιωθαν· δέν τά' έβλεπα γιατί
ήταν κρυμμένα πίσω από τόν κόσμο, μά ήταν χαριτωμένα, κ'έλεγαν
„θά' μού κάψη τήν καρδιά'".
Και' όταν τά' κορίτσια τραγούδησαν ένα τραγούδι μέ' λόγια „τήν
γυναίκα μου παρίδα" ήταν κρύο και' ούτε κείνες ούτε εγώ τό
ένοιωσα. Ήταν σά' λογική τραγουδισμένη. Είχα όλη τήν ημέρα μέσα

μου τη' δροσιά' τών τραφυλλιών τών ἄγγων καὶ ἀγαπούσα τη' μυρωδιά μου καὶ τη' χάρι τών κλεφτικη καὶ πόσα χρόνια περασμένα, καὶ κείνο ποὺ μαζὶ μέσα μου πῶς εἶμαι ἕλληνας καὶ τίποτε ἄλλο.
Ὕστερα ἔκαμα ἕνα τηλεγράφημα εὐχαρίστο στὴν κυβέρνησι ~~[illegible]~~ εὐχαρίστο εἴτιδη' εἶχα κάτι ἐλπίδες.
Ἔμαθα μέρο καὶ βγεκίνησα μιὰ τὸ Μεγάλοβο· ἦταν σταχτοὶ ὁ οὐρανός κ' ἔπιανε ἀέρας κ' ἔπεφταν ψιχάλες· σὰν κάτι κακὸ νὰ μ' συμβῆ πρίμπια. Ὅμως προχωροῦσα κι' ἀπέβηκα στὸ Τόρναβο τη' στὸ Μεγάλοβο.
Ἡ γυναῖκες ἔχουν κόκκινα χρώματα, φουστανέλλα κόκκινα καὶ πρόσωπα μ' σπυρὶ τη' σχηματισμένες ρόδες, μαῦρες ποδιὲς καὶ μπόλιες μαῦρες.
Τὰ σπίτια πέτρινα καὶ νοικοκυρεμένα, μ' πέτρες ἀπὸ πλάκες· ἔχουν αὐλὲς καὶ δέντρα μέσα. Ἔνα σπίτι πέρα καὶ μεγάλωμε γιὰ τοὺς δασοφύλακες τοῦ χωριοῦ ἕνα τρεῖς· οἱ νοικοκύριδες ὅμως δὲ πληρώσουν κι' ἄλλους φόρους μιὰ λάχανα ἀσημένια ἀπὸ τοὺς Τούρκους τη' τὴ βουλγαρικη συμμορία, κι' ἀπὸ κάθε ἄλλο πού θέλουν νὰ κόψη βία ἀπὸ τὸ δάσος τους. Ὅμως εἶν' Βλάχοι ἐκεῖ.
Ὅταν κατέβαινα κατέβαινε κ' ἕνας νέος μ' βαντέρια τη' τοῦ μίλησα· εἶναι Βλάχος κι' αὐτός μὰ φαίνεται ἀλλαγμένο μ' βουλγαρίκο τὸ αἷμα του καὶ ὅλα τὰ αἰσθήματά του· μ' ἄρεσε τη' δὲ μ' ἄρεσε. Τοὺς σκοτωμένους ἀπὸ μιὰ βουλγαρίκη συμμορία τοὺς εἶπε „δικούς μας".
Τὸ βράδυ ὁ δάσκαλος ἀπὸ τὸ Χόροβιτς μ' εἶπε πολλὰ γιὰ τοὺς Βουλγάρους τη' πού τρομαίνουν, τη' τοὺς φοβίδικα γιὰ τὴν Ἑλλάδα.—

Ἀμαρτίες μου. (ἀπὸ τὸ Νοέμβρη τοῦ 1902)

Εἶδα μιὰ γριὰ κ' ἕνα κοριτσάκι ποὺ μ' πόνεσε κάπο βαστοῦσαν ἕνα κουβὰ γεμάτο νερό. Ἀνέβαιναν τὸν ἀνήφορο τοῦ δρόμου τῆς Ἀμερόπους· πήγαιναν κατὰ τὸ θέατρο τοῦ Ἡρώδη. Τὸ κοριτσάκι εἶχε πρόσωπο σχεδὸν γυναίκας, ποιός ξέρει ἂν δὲν εἶχε μεγαλώσει πρὶν ἀπὸ τὸν καιρό τους. Ἡ γριὰ ἦταν γριά. Κάθε τόσο ἀπουμποῦσαν τὸν κουβὰ σὲ χέρια.
Ἔπειτα μ' κάποια χώρα, ἀφοῦ εἶχαν πέρα ἀνάσαιμα, τὸν ἐπαίρναν πάλι τη' πήραιναν δέκα εἴκοσι βήματα πάρα πάνω καὶ πάλι τὸν ἄφηναν κατὰ μέρος.
Κ' ἐγὼ ποὺ εἶδα αὐτὸ δὲν πέρασα νὰ τὸ βοηθήσω.

—

Εἶδα τρία ἀγόρια δέκα ἑξὶ δέκα ὀχτὼ χρονῶν ποὺ ἔριχναν ἀντὶ μεθάρι μιὰ τουρκικη σφαῖρα κανονιοῦ στὴν Ἀμερόπους. Πῶς ἤθελα νὰ πάω νὰ σμίξω μαζί τους τη' νὰ τοὺς μιλήσω τη' νὰ ρίξω κ' ἐγὼ τὸ μεθάρι.
Κ' ἐγὼ ποὺ εἶδα αὐτὸ δὲν πέρασα νὰ παίξω μαζί τους.

—

Δεκ. 18. Σαρ. - Ἀντιπήγαινα νὰ βοηθήσω τὴ γριὰ τη' τὸ κορίτσι ἂν πήραινα νὰ παίξω μ' τ' ἀγόρια, δὲ θὰ μίνουμουν σὰν

κι' αὐτούς, δὲ δὰ ἔνοιωδα ὄτι ἔνοιωδαν αὐτοί, ἀλλὰ δὰ τίχα ἄλλα αἰσθήματα, δικά μου.

—

Πῶς εἶναι ἄνδρωπος τὸ βεβαιόνουν πολλὰ πράματα, ἀλλὰ πρῶτα πρῶτα ὁ πόδος μου νὰ γενεῖ κάτι, πού νὰ εἶνε καλίτερο κι' ἀπ' αὐτὰ πού ἔχουν γενεῖ οἱ ἄλλοι κι' οἱ πρόγονοι, κι' ἀπὸ μένα τὸν ἴδιο. (Καλίτερο ἀπὸ τὰ γεννήματα τῶν ἄλλων, δηλαδή καινούριο, πού νὰ μείνῃ κάτι παράπαίνω.)

Δεκεμβρίου 20. Μου δέφαυτ est que je manque d'énergie continue. Je n'ai jamais eu plus que des heures d'énergie car je n'ai jamais eu plus que des heures d'ivresse.

Souvent j'ai l'apparence d'une énergie continue parceque l'inertie de la matière travaille lorsqu'il n'y a plus l'ivresse : Par inertie je continue à faire ce que j'avais commencé; souvent au cours de cette action l'ivresse me reprend elle me pousse un peu en avant mais elle ne dure pas.

Décembre 21. J'exige beaucoup trop de moi-même.

Et je me désole lorsque je constate combien peu je puis. – Mais cela m'enchante de demander l'impossible de moi-même.. Qu'importe si je néglige de faire le possible puisque je cherche autre chose?

Pourtant je suis triste parfois de ne pouvoir faire ni le possible ni même l'impossible. Quand je serai mort, les hommes qui parleront de moi diront : « C'est étonnant : il n'a rien fait, ce jeune homme, et cependant il promettait beaucoup. »

Ἄχθος ἀρούρης, ἄχθος ἀρούρης.

Je ne sais pour quelle raison je me sens gêné d'occuper une place d'homme parmi les hommes. Je suis inutile pour la société, qu'elle le voie ou non; parceque je ne remplis pas mon devoir envers les hommes je ne puis les regarder en face. Est-ce de la timidité? Non, j'ai le tort d'être different des hommes sans être plus grand qu'eux. ~~Toutefois~~ Seuls ceux qui sont plus grands que les hommes ont le droit d'être différents.

« Ἄχθος ἀρούρης », comme on l'a dit de mon frère.

Ἰανουάριος. Πέρσι τήν ἄνοιξι βασοῦσα κάτι μενεξέδες καί πήγαινα νά τούς δώσω στήν Ἠ. - Στό δρόμο μέ εἶδαν δύό κορίτσάκια πού γύριζαν ἀπό τό σχολειό, καί τό ἕνα εἶπε - „Ἄχ τί ὡραῖα πού μυρίζουν„ καί τό ἄλλο εἶπε - „Δέ μέ δίνεις λίγους ;„
Καί ἐγώ πού τ' ἄκουσα αὐτά δέν τής ἔδωσα οὔτε ἕναν μενεξέ γιατί ἔπρεπε νά τούς δώσω τῆς Ἠ. Καί τώρα σιχαίνομαι τόν ἑαυτό μου καί δυρούμαι μέ πάθος τόν πόθο τῶν μικρῶν κοριτσιῶν πού ἤθελαν τούς μενεξέδες. Καί πού νά τά βρῶ πιά νά τά δώσω ἄλλους ;
Ἰούνιος. Ἔνιωθα ἔλεγα πῶς θά πούν κακό γι' αὐτήν πού πήγαινα μ' τήν ἔλεγα ἐπειδή μ' ἄρεσε, ὅμως ἐξακολουθοῦσα νά πήγαινα. Ἤδη τό κακό ἄρχισαν νά λεγοῦν γι' αὐτήν οἱ κοινοί, κοινότατοι ἄνθρωποι μ' αὐτό τήν πίκρανε πολύ τήν μικρή. Νόμιζε πῶς ἦταν κακή ἐπειδή οἱ ἄνθρωποι τῆς τό εἶπαν πῶς ἦταν. Εἶπαν κακό γι' αὐτήν οἱ ἄνθρωποι μ' αὐτήν νόμιζε πῶς μ' αὐτό ἔγινε κακή, ἤ ἦταν κακή μ' δέν τό ἔλεγε. - Κι' ὅμως τήν εἶχα ρωτήσει ἂν θά φοβοῦνταν τούς ἀνθρώπους καί πάλι τῆς τό ρώτησα καί εἶπε „ὄχι „. Καί τό ἔλεγε πῶς δέν ἔλεγε πῶς τούς φοβοῦνταν. Τό ἔμαθε πολύ ἀργά, μά ἐγώ πού τό ἔλεγα ἀπό ὀργή γιατί δέν προσέχα γι' αὐτήν περισσότερο.
Ἰούλιος. Ἔχω τό χάδι νά μή μπορῶ νά ρίχνω μιά πολύ καιρόν ὅλο τόν ἑαυτό μου σ' ἕνα πρᾶγμα. Γι' αὐτό λίγα καιρό δέν μπορῶ νά κάμω. - Ὅλο δοκιμάζω. Δοκιμάζω μ' αὐτό καί κεῖνο μ' τό ἄλλο.
Ἴσως θά ἔνιωθα καλύτερα τόν κόσμο ἄν ἔκανα ἕνα πρᾶγμα μ' τό ἔνιωθα βαθειά. - Ἴσως δέν εἶναι φιλοδοξία ἁπλῆ πού μέ λέει νά κάμω ὅ,τι κάνω, τίμια, ἀλλά ἡ ἐλληνική ἐπιθυμία μου, ὁ πόθος μιά τά ξεχωριστά πράματα. Δέν μπορῶ νά εἶμαι εὐχαριστημένος μέ τόν ἑαυτό μου ἄν δέν κάμω κάτι ξεχωριστό. | Leonardo da Vinci |

—

Ξυλογίζομαι κομματάκια κομματάκια. Δέν ἔχω καμμιά συνθετική δύναμι, ἤ τόσο λίγη πού δέν μπορῶ νά συλλογιστῶ τήν ἴδια σκέψη, μαζί, παρά μιά μικρή ἀράδα κομματάκια, ὅπου χρειάζονται μιά ἕνα μικρότατο ποίημα. Θέλω μπορῶ νά ἔχω τόσο καθαρά μέσα μου μιά μικρή ἀράδα κομματάκια, μιά νά τήν πῶ σέ κανένα ἄνθρωπο. Ἤ εἰκόνες πού κάποτε βλέπω εἶναι καλύτερες ἀπό τό ἀράδιασμα τῶν κομματιῶν πού συλλογίζομαι. Αὐτές ἔχουν σύνθεση ἀλλά σπάνια εἶν' ἀρκετά δυνατές μιά νά μείνουν, ἤ νά εἰπωθοῦν, ἤ νά γραφοῦν.

—

Βλέπω συχνά μερικά σκυλιά πού πεινοῦν, τά κακόμοιρα, καί δέν τό κοντῶ, δέν κάνω τόν παραμικρό κόπο μιά νά τά θρέψω. Τά μισοῦμαι πολύ, πάρα πολύ. Μά ὕστερα λέγω πῶς θά ἔπρεπε νά θρέψω ὅσους πεινοῦν μ' δέν μπορῶ νά τό κάμω αὐτό· πρέπει νά ὑπάρχει κ' κείνα ἀλλοῦ, ὅπ κι' ἄν κάνω, θά ὑπάρχει. Τώρα θυμοῦμαι

μιά φράση που τήν είδα στή ζωή του Pascal που τήν έγραψε ή ἀδελφή του. « Tous ces discours nous excitaient et nous portaient quelquefois à faire des propositions pour trouver des moyens pour des réglements généraux qui pourvussent à toutes les nécessités ; mais il ne trouvait pas cela bon, et il disait que nous n'étions pas appelés au général, mais au particulier, et qu'il croyait que la manière la plus agréable à Dieu était de servir les pauvres pauvrement, c'est à dire chacun selon son pouvoir, sans se remplir l'esprit de ces grands desseins qui tiennent de cette excellence dont il blâmait la recherche en toutes choses ; .... il disait que ces grandes entreprises étaient réservées à de certaines personnes que Dieu destinait à cela, et qu'il conduisait quasi visiblement ». — Ἐρρίνα μ' ἀρέσει νά κάνω le général et non le particulier, μά δέν βρέθηκε ὁ Θεός με δεστίνατ' ἀ cela. Γι' αὐτό κάνω ὅσο μπορῶ καλύτερα ἐκεῖνο ποῦ πρέπει, ἐκεῖνο ποῦ μ' ἀρέσει, ὅσο μά τ' ἄλλα πράματα ὅσα μ' ἔρχεται νά τά διορθώνω ὅταν τύχει νά τά ἰδῶ, αὐτά τά ἀφίνω νά δέν τά κάνω οὔτε au général οὔτε au particulier (ἐκτός κάποτε), νά ἔχω στό βρίσκουνται ἄλλα ἄνθρωποι στόν κόσμο νά τά κάνουν. Θά βρεθῆ κάμμια φορά ἀλλιῶς χωρίς πολυλογία νά μή χρήματα, γιά νά ἀφήσω τήν περιουσία μας μιά νά μείνω ἀνοιχτά γιά τά σκοπιά τῶν τοιούτων πολλῶν.

Φεβρουαρίου 26. Je me violente. Κάνω ἐκεῖνο ποῦ δέν μ' ἔρχεται νά κάνω· καί βοδκώνω ἐνέργεια γιά νά ἐνεργήσω· μ' τό βία ἐνεργῶ ἔτσι. Γι' αὐτό κουράζομαι τόσο μερικές μέρες καί δέν θέλω τίποτε παρά νά μή βλέπω κανένα νά καλεί νά μή μέ βλέπη καί νά πάω στήν Ἀγγική, κανένα καρυωμαριάτικο φουμάρι.

Ἡ ἀνατροφή μου φταίει ἢ οἱ πρόγονοί μου; ἴσως καί τά δυό. Ἀπό μικρός εἶχα κάμαρα δική μου καί ὅταν μέ στείλαν τίποτε πράματα νά νοικοκυρεύω τά τά μέρα· ἴσως ἄν δέν εἶχα πάντα τέτοιο εὔκολο καταφύγιο δ' ἀναγκαζόμουν νά ταξιδεύω καί νά γίνω πιό ἐνεργητικός, καί πιό δυνατός μιά καί δ' μάθαινα κείδε μου δύναμη καί θά τήν ἔβλεπα ἐκεῖ ποῦ ἔπρεπε, καί δέ θ' ἄφηνα τή σκέψη μου νά τρέχουν ὅπου ἤθελαν αὐτές, νά μή τραβοῦν ἀπ' ὄλες τίς μεριές. Ἐστήν κάμαρά μου δέν εἶχα ἐχθρούς· ἔζω ἀπό τήν κάμαρά μου ἤμουν στή φωτιά μέσα· ἐκεῖ στή φωτιά θά ψήνουμουν καλύτερα.

Φεβρουαρίου 28. Θέλω νά ἔχω κάτι καί τοῦτο, νά ἔχω ὑπομονή καί τοῦτο· κ' ἔπειτα ἔχω καί ἄλλα νά κάνω ἢ νά ὑποφέρω. Ἴσως μή σταματώντας μπορέσω κάτι νά καταλάβω ἀπό τή ζωή· ἴσως ὅμως καί μπερδευτῶ χειρότερα· τώρα δέν καταλαβαίνω τή ζωή· τί πειράζει ὅμως· ἔχει ἄπειρα χρώματα, μή σχήματα, καί πρόσωπα, μή μορφές καί μ' ἀρέσει νά τό ζέρω καί ἄς μήν μπορῶ

νά τά χωρέσω όλα στή μνήμη μου· τώρα βλέπω τό ένα, ύστερα βλέπω τό άλλο καί ξεχνώ τό πρώτο· ύστερα βλέπω άλλες μορφές. Καί διά μέσης κάποτε βγαίνω καί συλλογίζομαι πόσα είδα καί δέν μπορώ τήν ίδια στιγμή νά τά βάλω στό νοῦ μου όλα, καί νά κάμω ένα πράγμα μ' αὐτά. Μόνο βλέπω πώς εἶνε ἀλογάριαστα, ἀμέτρητα, καί χαίρομαι ποῦ τό βλέπω. [Κόνια Δευτ. 26.1903].

Μαρτίου 12. Ἀπό μικρός ποτίσδηκα μουσική καί ἔχω ἀνάγκη νά τήν ἀκούω κάποτε γιά νά μήν βλακώνομαι· μόνη δέ φτάνει, ἀλλά καί αὐτή χρειάζεται. Λυποῦμαι ὅταν ἔχω χαμένη τήν ἁρμονία μου καί χαίρομαι ὅταν τήν βρίσκω πάλι. Ἡ μουσική καί μερικά ἄλλα ξαναφέρνουν τή χαμένη ἁρμονία μου· μυήσουνταί με, μέ κάνουν νά μαλακώνω κι νά τή δέχωμαι πιό εὔκολα.

—

Δέν ἔχω ἐκεῖνα ποῦ μέ βοηθοῦσαν στήν Ἀθήνα· δέν ἔχω τόν ἀέρα καί τά μάρμαρα κι τά πνεύματα ποῦ ἔβγαιναν ἀπό κεῖ μέσα, κι τά χρώματα κι τίς μυρωδιές ποῦ βλέπω. Πρέπει νά βρω ἄλλα πράγματα ἐδῶ ποῦ νά μέ βοηθοῦν· ἀπό τήν Ἀθήνα πέρα μαθήματα τόν ἑαυτό μου· μά δέ φτάνει αὐτός. –

Ὅλη ἡ ζωή τοῦ μυαλοῦ μου εἶνε ἡ θρησκεία μου, ὁ θεός μου· μά κι ὁ θεός ἀποκοιμιέται καί τότε μένω ἔρημος, σάν ξόμο ρίγμένο στόν ὠκεανό. –

Δέν ἔχω ὅλον τόν ἑαυτό μου ἐδῶ· εἶμαι ἐγώ καί ἡ βίβλος μου ἔρχεται κοντά **ποῦ** μελετάω· χωρίς τήν βίβλο μου δέν εἶμαι ὁλόκληρος. Οὔτε μπορῶ νά μείνω ἐδῶ πολύ καιρό χωρίς νά πεθάνω.

Μαρτίου 14. Le ~~feu~~ boîs est dans son élément quand il brûle. Chaque chose doit trouver son élément pour brûler. La combustion est le seul état qui vaille.

Moi, je cherche mon élément et ne le trouve pas toujours; je ne brûle qu'à certains moments et ne puis demeurer longtemps dans le feu.

—

Τί ἔχω ἐδῶ ποῦ βρίσκομαι χωρίς τήν βίβλο μου;

Θά βρῶ τί μοῦ ἀπομένει, ἄρα βλέπω τί δέν ἔχω.

Δέν ἔχω α.) τήν βίβλο μου β.) ἐκείνους ποῦ ἀγαπῶ μιά μ' ἀγαποῦν χωρίς νά εἶνε οἰκογένεια μου. γ.) τήν ἡσυχία ποῦ πρέπει γιά νά συλλογίζομαι μόνον, κι γιά μέν κάνω τίποτε ἄλλο.

Αὐτά μέ βοηθοῦν. Μά καί δέν ποῦ εἶμαι, κι χωρίς αὐτά, πρέπει νά μείνω βοηθητός μιά κι ἀπό κάθε ἄλλο περισσότερο ἀγαπῶ τήν πρόοδό μου· ἴσως μόνον αὐτό ἀγαπῶ.

Μένει, ἡ ἀγάπη μου γιά τήν πρόοδό μου. Κι αὐτή ὅμως καμμιά

χορά νοσάρη και πρέπει να τή σιωπώ μ' να τήν βιώνω.
Πρέπει κάθε μέρα, κάθε ώρα να καμμέργω τήν αγάπη αυτή, για
να μπορω να βίνω βιωτός.
Εδώ έχω · α.) Τη δουλεία μου · να τήν κάνω τακτικά, πολύ, δυν
νέν, και περισσότερη από όπι νέν. Και να βεκουράρομαι για να μπόρεσω πάν.
β.) Να γράψω, να δημιουργήσω, μεγεθώνας τόν εαυτό μου.
Πρέπει δηλαδή 1.) να βιώ 2.) και να βέρω πώς βιώ

—

Πρέπει ν' αγαπώ, όχι τόν εαυτό μου (ο εαυτός μου δέν αξίζει να
τόν αγαπώ ούτε εγώ ούτε άλλος κανείς), αλλά τήν πρόοδό μου.
Μαρτίου 19. Ένα πράγμα θέλω · θέλω να βέρω τι κάνω · θέλω να
καταλάβω τη δουλεία μου · και γι' αυτό μεγεθώ τόν εαυτό μου
μεγεθώνας τον, νοιώθω τι είμαι, πώς είμαι Έλληνας και τι θα
πή η έννοια „Έλληνας". Ακόμη δέν βέρω τι θα πή „Έλληνας".
Δέν βέρω πώς βούμε, που πηγαίνουμε, τι βιούμε. Μη σηχίζω
να δουλεύω σάν Έλληνας μ' να μήν βέρω τι θέλω.
Άρκετα θα δουλέψω στη βοή μου άν καταρδώσω 1.) να νοιώσω
δυνατά τι είμαι, μ' πώς είμαι Έλληνας 2.) να δημιουργήσω
κάτι, έτσι που να βοηθήσω μ' τούς άλλους Έλληνες να θεμελιώσουν
να νοιώσουν τόν εαυτό τους, δηλαδή τήν Ελλάδα.

Θα ήθελα πολύ να μπορούσα να δουλέψω πολύ, τακτικά, πολύ σάν
τόν Auguste Comte, μά δέν μπορω. Μη τραβούν πάρα πολλά
πράγματα και δέν μ' αφήνουν στό σκαμνί της μελέτης.
„Vous savez que, rue Monsieur-le-Prince, pendant
plus de trente ans, Auguste Comte construisit ses
doctrines avec le concours d'un certain nombre d'amis.
Autour d'eux et en dehors d'eux tous les événements
politiques se développaient, et néanmoins cette force
qu'ils créaient devait à un moment donné être spiri-
tuellement supérieure aux efforts développés par les
hommes politiques qui accaparaient l'attention".
(Barrès – scènes et doctrines du nationalisme p. 121)
Πρέπει να πάρω τόν εαυτό μου όπως είμαι, ούτε Comte είμαι
ούτε Spencer, ούτε Göthe, ούτε Barrès, ούτε France,
ούτε Χουρμούζης, ούτε Βικέλας, ούτε Τρικούπης. Και να μετα-
χειρίστω τόν εαυτό μου μεγεθώνας τον. Ποτέ δέν θα τόν βέρω
γιατί δέν καθόμαι χρόνια · όχι αγαπάει δέν μ' σταθεί μ' μορφή, μ' όχι βεβαίως σάν τό χέρι. Πρέπει α.) πάντα να
βιώνω τόν εαυτό μου, να τόν καμμέργω β.) πάντα να θέλω να
τόν νοιώσω γ.) πάντα να προχωρώ περπατώνας σ' ένα δρόμο

που δεν τον καταλαβαίνω, μα' που θα' είν' ο σωστός δρόμος
αγού τον διαλέγω χωρίς να' βγω, κι' μου τον φωνάζει κι' τον
δείχνει κάτι τι απ' μέσα μου (όχι ο νους μου). [Ιανουαρ. 16].-
Μαρτίου 21. Άλλοτε είχαν υπερβολική θέση στη ζωή μου τα βιβλία.
Νόμιζα πως αυτή' ειν' η ζωή μου· ύπαρχα νόμιζα πως τα βιβλία είν'
η σκέψη μου· τώρα μ' φαίνεται πως είν' το προσάναμα της σκέψης
μου. – Τόσο μεγάλα ήταν άλλοτε τα βιβλία ώστε μ' έρχονταν
να' τα' μαθω απ' έξω· να' μην τα' βλαπτω· να' μη' μπορεσω ούτε
μια' σελίδα ούτε μια' λέξη. Ήθελα και' για' κάθε βιβλίο που διά-
βαζα τα' ίδια κρίσεις γραμμένες και' να' τις κάμω. Ύστερα όμως
συλλογίστηκα πως κάθε φορά που διαβάζω το ίδιο βιβλίο, δεν είναι πια
ο ίδιος, κι' μετά κι' το βιβλίο δεν είν' πάντα το ίδιο, παρά' ειν' διαφο-
ρετικό κάθε φορά. Λοιπόν δε' φτάνει να' το' χω διαβάσει μια' φορά,
ούτε ειν' définitive η κριτική μου η σημερινή, ούτε η χθεσινή,
ούτε η αύριανή. – Τότε χώρισα λίγα' τη' σκέψη μου από τα' βιβλία·
τα' βιβλία ειν' κι' αυτά' τρόφιμα για' τη' σκέψη μου αλλ' ούτε η
μόνη τροφή' ούτε πάντα η καλλίτερη. – Και' η σκέψη μου ειν' σχεδόν
η ζωή' μου γιατί' τότε είναι θανατός όταν συλλογίζομαι έκείνο που
κάνω (η' που συλλογίζομαι). Αντί' τα' βιβλία έχω τώρα τη' σκέψη μου. –
Μ' άρέσουν τα' βιβλία λιγότερα από τους άνθρώπους που τα' γράψαν
γιατί μη μόνον έκείνο που περίπου δηλαδή' είχαν που μ' χρειάζεται
ίσως περισσότερο η μετριοφροσύνες των περισσοτέρων ανθρώπων, η μόνον
τ' έκείνων που αγαπώ η μετριοφροσύνες είν' χρήσιμες η μ' άρέσουν
η μ' βοηθούν. Θα' νόσταζα ίσως μέσα σε μια' ώρα με τον Spencer
η' τον Auguste Comte η' τον Renan γιατί' δε' θαύριζα ίσως
καμμια' άρμονία ~~μαζί' τους~~ ανάμεσά' μας. Δε' νοσταλγώ όμως μ' ένα
νόστιμο η' απλό' κορίτσι που δεν έχαμε ποτέ' πολύ' αναλογισμένη η
δυνατούς συλλογισμούς, η' κάθε μετριοφροσύνα' τους μ' έμμέσα.
Μ' άρέσει να' συλλογίζομαι πως μιλώ με' τον Πλάτωνα η' τον Gœthe
όταν θέλω, και' για' κείνα που θέλω, η' όσο θέλω. Και' δεν
βγαίνω άν θα' ήθελα να' ήμουν μαζί' τους.
Όταν βραδύνομαι παίρνω κάποιον μεγάλο και' τρίβεται το' γνωστικό
μυαλό' μου με' το' δικό' του η' ανάβω· γι' αυτό' είν' προσάναμα
το' βιβλίο του. Καμμια' φορά' όμως τίποτε δε' μ' ανάβει. Μόνον είν'
πράγμα γαντάζομαι πως πάντα θα' μ' άναβε άν το' είχα όταν ήθελα,
η' ανθρώπινη μορφή' που έχει χάρι η' καλλονή', μάτια βαθιά η'
κορμί' όμο γραμμές συμμετρικές που δεν βγαίνει άν είν' πολλές η'
μία – γιατί' που αρχίζουν η' που τελειώνουν τους κορμιοί η γραμμές;
και' έκτος απ' αυτά' σάστρο η' κινήματα που να' μπαίνουν μέσα
μου και' να' γεμίζουν κάτι, από' τη' χαρίστηση, σιγαλιά.

Τα βιβλία μπορούσαν ίσως να μη υποδουλώνουν. Αλλά τώρα τα πράματα ξεπεσμένα από μέσα τους και τα λάθη στη θέση τους η πήγα άλλου, φαινόταν. Κόντεψαν να μη φάν τα βιβλία, να μη καταπιούν, να χαθώ μέσα τους. Μα φαίνεται πως δεν μπορώ να χαθώ απ' αυτά· ούτε από τίποτε άλλο, έξω ίσως από την αγάπη. Μα και αυτήν δεν μπόρεσα να μη πνίξη.

Μαρτίου 22. Έβρεχε έβρεχε και πρεπατούσα στη βροχή η' άνοιξη η' η βερυκοκιά.

—

Κάποιοι λέν «Πρέπει να χαρής τη χαρά της ζωής σου». Δυνατή πέφτει βρεί γυναίκες και μεθύσια.

Μα' αν η χαρά μου είνε άλλες; Δε λέγω πως αυτά είνε bons pour les goujats». Άρα τα επιθυμούσα τα φτάνω, πεφτάνω η' τα βρίσκω όταν μπορώ. Μα' δε θα'τη πως πρέπει να τα επιθυμήσω κι' όταν δεν έχω δικαίωσι. Τα λέν οι άνθρωποι χαρά, τα ονομάζουν ζωή, και γι' αυτό πάω να τους πιστέψω, μα' πρέπει να κοιτάξω αν εγώ τα λέγω χαρά, αν εγώ τα νομίζω ζωή. Πόσο μεγάλο τον άνθρωπο η λέξη των ανθρώπων. Η γυναίκες είνε άλλο πράμα για' σένα η' άλλο πράμα για' μένα, και όμως η' συ' και γώ λέμε «γυναίκες» ω λέξες, γιατί μη' σκοτίζεσι το νου; Κάνω σωστά ότι κι' αν κάνω.

Τι αντιλαμβάνονται η' λέξες των ανθρώπων σαν ν' άλλαζαν τίποτε για' μένα; Γιατί να μη φαίνεται (πως) η' λέξη είνε όλων ίδιο είνε του καθενός;

Μαρτίου 23. Μ' άρεσε η' ταραχή της ψυχής μου γιατί όταν είνε ταραγμένη, τότε είνε βιαστική, βιαστική η' μεθυσμένη.–

Είδα πόσο άρεσε η' ταραχή της ψυχής μου και καταλαβα πως για' ν' αλλάξη συγκινημένος πρέπει να ορίζη ανθρώπους, να ρίχνη δύναμι δική του και να λέη πως από τη δύναμι που έρριξε έγινε κάτι, βγήκε αποτέλεσμα όπως το θέλει (η' πάω κάτω).– Και καταλαβα πως μόνο τους ανθρώπους που θέλουν πορούσε να ορίζη, μόνον σ' αυτούς να ρίχνη τη δύναμι' του η' να βγαίνη κάτι.

Είμαι δύναμι η' αδυναμία θελική· εγώ αν μπορώ να ορίζω τους άλλους ανθρώπους τον θέλουν μου, αν μπορώ να κάνω εκείνο που οι άλλοι μόνοι ευχόνται να γίνη (γιατί ο καθένας έχει τη δική του τη δουλειά, η' για' τον θέλοντα το καλό μόνο ευχές φυσά), σημαίνει πως είμαι δύναμι θελική· αν δεν θέλουν εγώ (η' κακίας άλλου σαν και μένα) αυτή η' δύναμι δε' θα' υπήρχε, καμμία δε' θα' τη δόδιω άλλου καινή δε' θα' τη' νιώσι

Αυτή η' ίδεα του να κάνω εκείνο που οι άλλοι μόνον ευχόνται να γίνη, μη' συγκινεί και γι' αυτό δουλεύω για' το θέλοντα· (οι «άλλοι», τη οι λέξεις· αν «οι άλλοι» μπορούσαν να ήταν για' μένα οι Γάλλοι

ή οἱ Κινέζοι, ἂν μπ' ορκινούσι ἡ ἰδέα πως εἶμαι διαφορετικός ἀπό τούς Γάλλους ἢ Κινέζους ἐπειδή κάνω ἐκεῖνο πού κόχονται αὐτοί, τότε δα' δούλευα μα' τούς Γάλλους ἢ τούς Κινέζους. Μ' ἔρχεται ἡ ἰδέα πως εἶμαι διαφορετικός ἀπ' αὐτούς μα' εἶμαι διαφορετικός μ' ἄλλους τρόπους· οὔτε κάνω ἐκεῖνο πού κόχονται αὐτοί οὔτε μπ' ορκιστῶ ἡ ἰδέα πώς εἶμαι διαφορετικός· παρα' πάνω μπ' ορκιστῶ ἡ ἰδέα πώς, καὶ χωρίς νά' τό θέλω, μα' νά ορκιστῶ, πρέπει νά κάνω ἐκεῖνο πού κόχονται οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι εἶμαι διαφορετικός ἀπ' αὐτούς ἂν ἔχω τή δύναμι νά κάνω ἐκεῖνο πού μόνον κόχονται αὐτοί.)

Μάρτη 24. Ἔγραφα σήμερα τῆς Mabel: „I have the capacity for many a dream, but I cannot create anything else. Everything in this world is too small; I want more than what exists. And because I claim from myself too much I am not even able of doing the small things. I always ask for something else; and I always think of something else. J'exige l'impossible et je néglige le possible. As a man I am a failure; and I am not a god".

Ἀπριλίου 16. Ἐδώ βεβαιώθηκα πώς ἡ ἀγάπη πού ἔχω στίς ἐκκλησιαστικές τελετές τοῦ Πάσχα ἔρχεται περισσότερο ἀπό τή δύμησι τῶν παιδικῶν μου καιρῶν, παρα' ἀπό τήν περιέργεια πού μοῦ μεταδίδει ἀργότερα μα' τή βυζαντινή φωνή τῶν Ἑλλήνων. — Στήν Ἀθήνα ἔνοιωθα δυνατώτερα τό πάθος τοῦ Ἰησοῦ μ' τή χάρι τῶν τελετῶν, μ' τό μυστήριο τῆς εὐχαριστίας.

—

Τά πράματα πού μ' ἀρέσουν θέλω νά τά κάνω δικά μου· θέλω νά γίνουν ἐγώ καί νά τά ἔχω πάντα μαζί μου ὅπως ἔχω τόν ἑαυτό μου· θέλω νά τά ἀποκρυσταλλώνω νά γίνουν αἰώνια μέσα μου. Μά τούτο εἶναι μάταιο γιατί ἂν ἠμπορούσα ν' ἀποκρυσταλλώνω τίποτε, θά' ταν μόνο τό καινούργιο, (γιατί ὅλα εἶναι καινούργια μέσα) καί ὅτι θά ἔπαιρνα δικό μου τό πράμα ἂν ἀποκρυσταλλώνα τό καινούργιό του· ἐπειδή κάθε στιγμή τά καινούργια ἀλλάζουν, πέφτουν, χαλοῦν κ' ἔρχονται ἄλλα· μ' μέσα ἀποκρυσταλλώνα πάντα θά' ἔρθει ξένο, ὄχι δικό μου, καί πεταμένο. Καί ὅλα, πάντα, τά πράματα πού μ' ἀρέσουν θέλω νά τά κάνω δικά μου. Ἐκεῖνος πού μ' ἀρέσει θέλω νά' μαι ἐγώ· ἡ μέρα πού μ' ἀρέσει θέλω νά τήν κρατήσω πάντα μέσα μου, νά' τήν φυλάκωνα, νά' μή μπ' φύγει ποτέ. Γιά' νά' γίνει αὐτό πού θέλω πρέπει ν' ἀποκρυσταλλώνω ἐγώ βλέποντας ἐκεῖνα πού μ' ἀρέσουν. (Κύριε Δεκ. 26. 1903)

Ἀπριλίου 17. Πιστεύω νά' ἐνεργήσουν οἱ χωρικοί ὅπως θά' ἐνεργούσα ἐγώ, ἐνῶ ἄλλα συλλογίζονται αὐτοί κ' ἄλλα ἐγώ. Αὐτοί θέλουν νά' μείνουν, νά' δουλέψουν μα' τό ψωμί τους ἡ

γιά νά προυτίσουν. Δά ήταν δυστά γι' αὐτούς νά δουλέψουν ἐθνικά, ἀφοῦ δέν συμφέρονται ἐθνικά. Ἀλλ' ἐγώ θέλω νά τούς φανταζόμαι σάν καί μένα. Δέν τούς μισοῦμαι ὅταν παθαίνουν τίποτε γιατί καί τόν ἑαυτό μου δέν θά τόν μισοῦμουν ἄν πάθαινα ὅτι παθαίνουν αὐτοί κάθε μέρα καί ἀπό τούς Τούρκους καί ἀπό τούς Βουλγάρους. Δέν τούς συμπονῶ γιατί μιά μέρα ὁ πόνος τους δέν θά ἦταν πόνος. Δέν τούς συμπαθῶ γιατί δέν θέλουν νά πεθάνουν μιά μιάν ἰδέα, καί θά πῆ πάλι δέν τήν ἔχουν αὐτήν τήν ἰδέα ἀρκετά δυνατή: „ἡ ζωή μου δέν εἶναι τίποτε, δέν τή συμφέρομαι, μόνο στοχάζομαι ἄλλα· τή ζωή μου τή θέλω μιά νά στοχάζομαι τά ἄλλα· μά ἄν μέ τήν πάρη κανείς, δέ χάνει τίποτε ἡ ἀνθρωπότητα ἀπό ὁ πόνος, γί νά μένη; ἄν μέ τήν πάρη κανείς, δέν εἶναι κοινό πρόβλημα ἡ σημαντικά ἐκεῖνα ποῦ θά συμφέρουν ἄν τήν εἶχα ἀκόμη μέρα χρόνια.„ Αὐτά μέλλω καί αὐτά θέλω νά μέν καί οἱ ἄλλοι. Καί δέ μέ μέλει ἄν οἱ ἄλλοι μέν „Πῶς δ' ἀγαπῶ τή γυναῖκα μου, ἡ τά παιδιά μου εἶναι ἀκίνδυνα, ἡ τό σπίτι μου δέν τό τιμέλισα ἀκόμη, καί τό χωράφι μου δέν τό ὤργωσα, καί θέλω νά ζήσω γιατί ὁ σκοπός μου εἶναι, σάν ἄνθρωπος ποῦ εἶμαι, νά ζήσω ὅσο μπορῶ περισσότερα χρόνια, μιά ζωή εἶναι„. Δέν τούς ἀκούω καί καλά νά νά ἦταν καί κεῖνοι σάν κ' ἐμένα.

Λέξεις καί Φράσεις.

Σκιοπιαστήρης = παρατσούκλι τοῦ Μάρη. – (Βόλος ἡ χωριά).
Ἐπειδή κάποτε κάνει τόσο κρύο τό Μάρη, ποῦ ἐπειδή ἔχει ὁ κόρμος βολέψει τά ζῶα ἀναγκάζεται καί κατέει τά πρα-στήρια σκέβοντάς τα. (μέλεται ἡ παρουκοκάρια ὁ Μάρης).

Καμμιτήρεμα ἀντί καμμιτήρεψε.

Χειροτήρεμα „ χειροτήρεψε

Παρά = ἄλλα. [Δέν εἶνε ποῦ θέλει ζύγο παρά κτλ.].

Ξυνιγόκαρα = κουγδόφραστα (Βόλος)
= Εὐρεκοφρονῶ
= Ἀνακαλύπτω

Θα ἐπικρατήσῃ ἡ δημοτική, ἀλλ' 1) μὲ τὰ Ν.

α) τῶν ἄρθρων καὶ τῶν γενικῶν ἐγκλιτικῶν π.χ.

τόν, τήν, τῶν, καλῶν γερόντων

β.) τῶν ῥημάτων (καὶ χωρίς τὸ ξ ποὺ βάζουμε ὕστερ' ἀπό τὸ Ν). π.χ.

φεύγουν, τρέχουν, κοιμοῦνταν, χαίρουνταν.

γ.) τῶν μορίων.

ὅταν, πρίν, ἄν, σάν, δέν. [τό μή δα' καίρῃ τό Ν ὅταν εἶν' ἀνάγκη].

2) μετά Γ καὶ χωρίς τὰ Γ. δηλαδή

πρᾶγμα, σπίθρη, πετρέλαιος, παιγνίδι

ἔκλαι(γ)α, (γ)ιός, (γ)ιατρός, μυῖ(γ)α, (γ)υαλίζω, παιδα(γ)ιά.

3.) μὲ τό Υ

πετυμα, ρεύμα, χωνευμένος, δαυμα, χειρουργεύμα.

4.) Χωρίς τό ◡ (ὑπ' ἕνα)

π.χ. παιδιά, ἀνδρακιά, πετριά, μυρτιά, Κηφισιά, Πορταριά.

5.) Κάποιες κ τρίτη κλίσις.

π.χ.

6.) Μερικές μετοχές, πρό πάντων παθητικές.

π.χ.

Ἀπριλίου 24. Τά πράματα ποὺ γίνονται δῶ, τά βλέπω σάν νά εἶχαν πραθεῖ, τά βλέπω ἱστορικά ἐνῶ εἶν' μπροστά μου.

—

Τί διαφορετικός ἀπό τό δικό μου εἶν' ὁ κόσμος ἐκεῖνων ποὺ συγγράφονται τή ζωή τους, κι' πῶς νά τή φυλάξουν.

—

Ὅσως εἶν' πιό τίμια κ' σχέτα τῶν ἀνθρώπων ποὺ δέν ζέρουν ἀν ἀγαπιοῦνται.

Ἀπριλίου 27. Ὅσο καί νά φανταζόμαι πῶς μπορῶ νά ζήσω χωρίς τοὺς ἄλλους, ὅμως δέν μπορῶ. Ἦταν ἀλλιώτικο, καί δυνατό, καί πλιό, καί βαθύ τό αἴσθημα ποὺ εἶχα μιά μέρα στόν ἥλιο (τῶν Ἀθηνῶν) τό πρωί καθώς πήγαινα μέ τό ποδήλατο τό Νοέμβρη καί εἶχαν τόση χαρούμενη μέσα μου· κι' ἦταν ἀλλιώτικο τό αἴσθημα ὅταν πήγαινα προχθές ὡ'νίνα χωριό στό ρέμμα τοῦ Πειριστερίου κι' κάθεμα στό μοναστήρι τοῦ Μπουκόβου. Ἦταν πόθος γιά κάποια γυναῖκα νά ἤθελα κοντά μου, νά μήν εἶμαι μόνος, γιατί εἶναι πάρα πολλή ἡ ὀμορφιά τοῦ κόσμου μιά μέλισσα μόνο. Κανείνας πόθος δέν εἶν' ψεύτικος καί βέβαια θά ἤχε κάποιο λόγο ποὺ ὑπάρχει. Μπορεῖ ἐγώ νά ἀναπτυλυγμοῦν, κι' καί ν' ἀλλάξω μόνο, τήν ἱστορία τῆς ψυχῆς μου, δηλαδή τῆς ἀνθρωπότητας;

Ἴσως ὁ πόθος μου ὅταν βλέπω πράματα ποὺ μ' ἀρέσουν πολύ, ὁ πόθος μου αὐτός ποὺ εἶναι πόνος βαρύς, δὲ σταματᾶει τίποτε ἄλλο παρὰ πιάνει θέλω νὰ πιῶ τὴν καλλονή ποὺ βλέπω καὶ ἐπειδὴ δὲν μπορῶ νὰ τὴν πιῶ, θέλω νὰ εἶναι κἄποιος ὅμοιός μου κοντά μου κι' νὰ βλέπει καὶ αὐτός, καὶ νὰ καταλαβαίνει χωρὶς νὰ τοῦ λέγω. — Πονῶ γιατὶ θὰ χάσω τὸ ὡραῖο πρᾶμα καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὸ βασταλέω ἐδῶ, πάντα μπροστά μου, λέγοντάς το δυναμὴ κάποντάς το δικό μου· καὶ πονῶ γιατὶ τὸ μόνο ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ νοιώσει αὐτὸ καὶ μένα τὴν καλλονή ποὺ βλέπω δὲν εἶναι καὶ αὐτός ἐδῶ. Θέλει κάμποσο δύο, φαίνεται σὰ νὰ βλέπει πιὸ δύσκολο τὸ ὡραῖο πρᾶμα. Δυὸ τὸ βαστοῦμε, καὶ ἂν πεθάνει κι' βλέπει μένει ἡ δύναμή τους βαστάει μας, καὶ μένει ἡ ἀγάπη μας - πιὸ δυνατή - γιὰ νὰ μᾶς παρηγορήσει ποὺ ἔχουμε ἡ καλλονή.

Γι' αὐτὸ ἦταν τέλεια ἐκείνη ἡ σπεγρή ποὺ, καθὼς ἔλεγαν ὁ κόσμος ἀπὸ πέρα ἀπὸ τὸν Παρνασσό καὶ ἦταν λίγο μακρύτερα ἀπὸ μένα καθισμένη ἡ Mabel, δὲν ἔλεγα τίποτε κι' κανένα δὲ μιλοῦσε κι' ἀπὸ τὴν καλλονή τῆς μέρας ποὺ ἔλεγα, εἶδα κι' ἄκουσα τὴν αἰωνιότητα ποὺ πλησιάζει. Καὶ ἦταν πέρα μου τὰ δέντρα κι' πέτρες.

Νὰ μποροῦσα νὰ φωνάξω κι' νὰ ἔβγαιν ἀπὸ τὸ στόμα μου ὁ πόθος ὅλος, ὁ ἄπειρος πόθος ποὺ μὲ πνίγει.

Ἂν ἦταν ἡ Μ. ἐδῶ σὰ χόρτα, θὰ ἦταν γεμισμένη κοντά μου καὶ ἂν ἔνοιωθε τὴν τρελλοκαρδιὰ τὴν καλλονή θὰ σκίνονε λίγο τὰ χορτάρια τῆς κι' θὰ μὲ τραβοῦσε πιὸ κοντά της. Δὲν εἴχαμε τοὺς νόμους τῆς δύναμης ἡ Μ. κι' δὲν εἴχαμε τοὺς νόμους τῶν ἀνθρώπων· τί ἦταν τὸ σῶμα τους μπροστὰ στὴν αἰωνιότητας; Δὲ μ' ἀγάπουσε ἐρχόταν στὴν Πεντέλη· ἀγάπουσε τὸν κόσμο καὶ ἔδινε τὸ κορμί τους σὲ μένα γιὰ νὰ νοιώσω κι' τὸ βάθος τοῦ κόσμου, νὰ τοῦ ἐξαντλήσω ὅλον. Καὶ τίποτε ἄλλο δὲ δυμοῦνταν ἐκείνη τὴν ὥρα· ὅλα τὰ χρόνια καὶ οἱ ἄνθρωποι ὅλοι κι' ὁ κόσμος ἦταν μαζί τους ἐκείνη τὴν ὥρα· γιατὶ τί χρειάζονταν νὰ τοὺς δυμηθῆ· ἔχοντας τοὺς ὅλους μέσα τους τοὺς εἶχε χαρμονήσει, αὐτὴ ἦταν ὁ κόσμος ὅλος.

Μαΐου 2. Πόσες χορτάρι παρατηρῶ πῶς εἶμαι in earnest with everything I meet, which impresses me.

Μαΐου 4. Δὲ σταματᾶ σὲ κάθε εἰκόνα ποὺ βλέπω γιατὶ τόσες θὰ ἔβλεπα μόνον εἰκόνες. —

— Ἡ γυναῖκες ποὺ μ' ἀρέσουν τὴν καλλιεργῶ μέσα μου σὰν κάτι γουλούδια ὅλες, τὴ μιὰ ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἄλλη, καὶ ὅλες μαζὶ κάνουν ἕνα partere ποὺ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν κάθε μιὰ χωριστά.

Μαΐου 5. Θὰ ἤθελα νὰ γράψω κάτι ποὺ νὰ μποροῦσε νὰ βαστᾶ ὅλόκληρη τὴν ἀγάπη μου μιὰ κείνην, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Μὲ'

φαίνουνται σα' να' εἶχε τηρεμήσει ἡ ἀγάπη ἐκείνη, καὶ' χθές ἦταν σα' να' εἶχε περάσει μιὰ μέρα τῆς ζωῆς μου. Σήμερα ὅμως ἦλθε γράμμα της καὶ μὲ ρώτησε, καὶ δὲ μὲ φαίνεται πιὰ πως ἔχει περάσει ἡ μέρα κείνη τῆς ζωῆς μου. Ἔνω εἶχα συνηθίσει κάπως καὶ περπατοῦσα στὸν ἴδιο τὸ δρόμο μου, ἔρχεται καὶ μ' ἀνακατώνει πάλι τὸ γράμμα. Γιατὶ δὲν μπορῶ νὰ κάμω δυὸ πράματα παρὰ ὅλαν τὰ κάνω μαζί; Τόσο μικρὸς εἶμαι ποὺ δὲ χωροῦν δυὸ καταστάσεις μου τὴν ἴδια στιγμὴ μέσα μου;

Μαΐου 7. Ὅσο πιὸ διαφορετικὰ ἀπὸ μένα εἶν' τὰ πράματα τόσο πιὸ σόστρο μ' ἀρέσουν. Μ' ἀρέσουν κυρίτερα ἡ γυναῖκες ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, οἱ χωριάτες ἀπὸ τοὺς πολίτες, οἱ σκλάβοι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, τὰ ζωὰ ἀπὸ τὰ ἄψυχα, ἡ πέτρες ἀπὸ τὰ ζωά.

Μαΐου 8. Χθὲς εἶδα δυὸ γυναῖκες, ἡ μιὰ ποὺ μὲ προσοχὴ χαράκωνε γραμμὲς μιὰ νὰ μὲ γράψῃ κάτι ἐπάνω, φορεῦε μαῦρο φόρεμα καὶ ἦταν λιπτή, καὶ χωρὶς χρῶμα καὶ τὰ μαλλιά της ἦταν ὥμορφα χτενισμένα καὶ ἔπεφταν λίγο στὸ μέτωπο καὶ ὅλαν μαζί ἦταν βυζαντινὸ τὸ πρόσωπό της ἡ ὄχι ἄσκημο τὸ σόμα της καὶ τὰ δόντια της (τῆς ἔλειπαν εἶκα), – ἡ ἄλλη εἶχε ὥμορφη φωνὴ καὶ μάτια ποὺ γίνουνταν μικρὰ καὶ μυκὰ ὅλαν χαμογελοῦσε· τὰ μάτια της, ποὺ ἦταν μυκὰ γιατὶ γίνουνταν μικρά, ἔλεγαν τόσα ἄγνωστα πράματα καὶ ἄλλα πρασμένα.

Γιατὶ πῆρα νὰ ἰδῶ τὶς δυὸ γυναῖκες; μήπως γιὰ νὰ μὲ παρηγορήσουν; πῶς μποροῦσαν νὰ μὲ παρηγορήσουν; δὲ ζητῶ παρηγορειὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Πῆρα γιατὶ ἦταν χαρά μου νὰ κοιτάξω τὶς δυὸ γυναῖκες· τὶς εἶδα χωριστά, τὴ μιὰ ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἤσυχα, κοιτάζοντάς τες μόνο καὶ μὴ θέλοντας τίποτε γνωστὸ καὶ βέβαιο. Καὶ δὲν τὶς εἶπα τίποτε ἀηδινό, ἀπὸ κείνα ποὺ ἦταν μέσα μου, τὶς μίλησα ἤσυχα καὶ ἔχοντας ἄλλα μέσα μου, καὶ ἔλεγα πάλι ἤσυχα. Καθὼς γύριζα καὶ βράδιαζε ἡ μέρα καὶ περπατοῦσα κοιτάζοντας κάτω, χύδικε μέσα μου καὶ μὲ βάσανε ἡ λύπη, μαύρη, ὀλόψυχη, χωρὶς φῶς εἶν' μέσα τες, καὶ μ' ἔκανε καὶ δὲν ἔλεγα τίποτε. – Ἄραγε ζητοῦσα κάποιον ἀλάκοσμηνὸν ἐπάνω σου; μ' ποῦ νὰ βρῶ τόσο δυνατὸ σύντροφο ποὺ νὰ μπορέσω νὰ μὲ βασάξῃ ἡ ἰρία καὶ τὸ βάρος τὸ μολυβένιο ποὺ ἦταν χωμένο μέσα μου; – Καὶ δὲν ἦταν ἡ δυὸ γυναῖκες ποὺ εἶδα, σὰν ἐκείνες ποὺ – ὡς φησὶ Πρόδικος – εἶδε ὁ Ἡρακλῆς ὅταν ζητοῦσε νὰ διαλέξῃ ποιὸ δρόμο νὰ τραβήξῃ στὴ ζωή του.

Μαΐου 9. Δὲν εἶν' οὔτε τὰ βιβλία, οὔτε ἡ ἀγάπη, οὔτε τὰ χρώματα, οὔτε τὰ βουνά. Εἶν' ὁ κόσμος, γιατὶ αὐτὸν θέλω νὰ νοιώσω. Πάντα αὐτὸν ξαναμορίζω, πάντα ξαναγιάνω στὴν ἴδια συνήθεια, τὸ τί σημαίνει ὁ κόσμος καὶ πῶς σχετίζομαι μ' αὐτὸν τοῦτο τὸ κόσμο,

τά βιβλία, τ' ἀγάπη, τά χρώματα, τά βουνά, καί ὁ βαρυγός καί
καί τ' ἐπιστήμη, καί τά φαγώσιμα. Τό κάθε ἕνα εἶναι καί ἀπό ἕνα
πρᾶμα ἀπ' αὐτά ποῦ μέ κάνουν νά νοιώθω τόν κόσμο.
Στό κάθε ἕνα σταματῶ γιά λίγο, μά σ' ἕνα μόνο σταματῶ πάντα καί ὅταν
φεύγω, πάλι ξαναγυρίζω· σ' ὁλοκληρωμένο τοῦ κόσμου. Οὔτε τ' ἐγωϊσμός μέ
κρατεῖ ἀπό τό λαιμό, οὔτε τ' ἀγάπη, παραμένουν ἀκόμα ποῦ τό
λένε πῶς εἶναι "désintéressé" περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλο, γιατί μέ κάνει
καί δέ βλέπω πιά ποῦ εἶναι τά σύνορα τά δικά μου νά τοῦ κόσμου.

Μαΐου 21. Τ' ἀγάπησα, κ' ἔσπασε μιά μέρα, λίγα, νά βρέθηκα
μόνος στόν κόσμο, κ' ἔκλαψα. Ποιός δέν ἔκλαψε τό σοχάσιμα πώς μπο-
ροῦσε νά σπάει, καί ὅλες τό εἶδα νά σπάει.

Τό ἀγάπησα, κ' ἔσπασε μιά μέρα, πάει.
Ἔμεινα στόν κόσμο μόνος, κ' ἔκλαψα.
Κι' ἄς λένε πῶς τό εἶδα ποῦ σπάει,
ποιός δέν τό σοχάστηκε.

—

Τήν ἔγραψα μιά μέρα· "Ἄν τά λόγια μου σέ φαίνεται πρόσκαιρα καί
νά σέ βασανίζουν δέν μπορεῖς, καί δέν δείχνουν πόσο σ' ἀγαπῶ, νά
δέν ξυπνοῦνε τήν ἀγάπη σου, πάρε φωτιά καί κάψε τό χαρτί μου
τοῦτο. Αὐτή εἶναι τ' μόνη φωτιά καί τ' ἀγαθιά ποῦ μπορῶ νά σοῦ δείξω.

Κι' τ' μόνη δικά μου φωτιά. Ἄρα ἀνάψε τό χαρτί βάλε τά χέρια
σου ἀπό πάνω, νά σέ κάψω. Τότε θά νοιώσεις πῶς ἔχω σέ κάνω κάτι πονεμένο, τότε θά ξυπνήσεις. Κι' ἄν ἀκόμη κάποιν τά δάχτυλά σου
ἀπό τό χαρτί μου μπορεῖς νά κλάψεις· ὁ πόνος θά εἶναι ἀγη-
θικός καί θά σ' ἔρχεται ἀπό μέσα. Δυό μέρες ἔπειτα θά παρα-
φορεθεῖς, τό κάψιμο θά μείνει νά ὁ πόνος θά πεθάνει."

—

Ἀπούμπησα σέ κείνο π' ἀγάπησα καί κόμισα πῶς θά μέ βασταχτεῖ.
Καί κείνο ἔσπασε καί πάει. Πῶς νά σταθῶ ποῦ ἔχασα νά
περπατῶ στό ἴσιο δρόμο;

Ἀπούμπησα σέ κείνο π' ἀγάπησα τόσο·
θάρρεψα πῶς μόνο θά μέ βαστάει·
Καί κείνο ἔσπασε· πῶς νά σταθῶ
ποῦ ἔχασα νά περπατῶ;

—

Καί κείνη σήμερα μ' ἔγραψε πῶς ἀγαπᾶει ἄλλον.

Μαΐου 23. Θέλω νά ἰδῶ ἄν εἶμαι ἀκέραιος ἄνθρωπος ἤ μισός,
ἄν μπορῶ νά μεταχειριστῶ τόν ἑαυτό μου καί γιά ἐφαρμογή
τῶν ἰδεῶν, ἤ εἶμαι μόνο γιά ἰδέες. Βέβαια ἐκεῖ ποῦ κατάλαβα
εἶμαι μόνον ἰδέες· μά θέλω νά δῶ πῶς θά εἶμαι ἄν δέν εἶμαι

τίποτος. – Κάνω κάτι, καὶ ξέρω τί κάνω, ἐπειδὴ τὸ ἔχω συμμορφωθῆ πρίν. Μεταχειρίζομαι τὸ ὅρμανο, τὸν ἑαυτό μου γιὰ ὄργανο.

Μαΐου 25. Μ' ἔρχεται νὰ ξεχάσω τοὺς πραγματικοὺς ἀνθρώπους· μὰ τότε τί θὰ μὲ μείνῃ; Τότε θὰ πρέπει ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου νὰ ξεχάσω, γιατὶ ὁ ἑαυτός μου δὲν εἶναι ὅ,τι εἶμαι σήμερα, εἶναι ὅ,τι ἤμουν καὶ εἶμαι.

Μαΐου 26. Ὅσο θρονιάζω νὰ κάνω καλὰ τὴ δουλειά ποὺ μ' ἀναγκάζει οἱ ἄνθρωποι νὰ κάμω, ἔτσι θρονιάζω (ἢ πρέπει νὰ θρονιάζω) νὰ κάνω καλὸ ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου. – Μὰ ἔτσι παίρνω τὴ δουλειὰ ποὺ μὲ δίδουν οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ κάμω τὸν ἑαυτό μου καλύτερο. Κάνοντας λοιπὸν τὴ δουλειὰ αὐτὴ κάνω καλύτερο τὸν ἑαυτό μου.

–

– Ὄχι γιατὶ παραδέχομαι συμμορφούμενός τα – ἀλλ' ἐπειδὴ πρέπει νὰ κάμω καλύτερο τὸν ἑαυτό μου, εἶναι σωστὸ νὰ διώχνω τὰ πραγματικὰ· πάντα θὰ ζαναλέγουν, καὶ περισσότερα ἀπ' ὅ,τι πρέπει. [Κόττα Δεκεμ. 26. 1903]

–

Ἀλλὰ μπορῶ νὰ ξέρω τί πρέπει ἐγὼ τὸν ἑαυτό μου; Ἀποφασίζω νὰ διορθώνω τὸν ἑαυτό μου καὶ δὲν ξέρω τί εἶναι σωστὸ νὰ κάμω γιὰ νὰ διορθωθῆ. Καὶ μήπως μπορῶ νὰ τὸν διορθώνω; Εἶναι τόσο ἀδύνατος καὶ κουράζεται τόσο εὔκολα. Τὸ ποιὸ ποιὸ μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸν ζυπνᾶ ὅταν ἀποκοιμᾶται. Ὅταν εἶναι ξυπνητὸς ὁ ἑαυτός μου, πιστεύω πὼς πρέπει ἐγὼ νὰ γίνεται καλύτερος ἀπὸ μένα. Γιὰ νὰ ξυπνήσω τὸν ἑαυτό μου τώρα, χρειάζεται ν' ἀποκοιμήσω τὰ πραγματικά, γι' αὐτὸ λέγω πὼς πρέπει νὰ τὰ διώχνω γιὰ νὰ γίνω καλύτερος. [Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ διορθώνω τὸν ἑαυτό μου· εἶναι ἀνάγκη μόνο νὰ τὸν παρακολουθῶ. – Δεκ. 26. 1903]

Ἂς σωστῇ τὴ Ἄλλη, γιατὶ μὲ κουράζει νὰ τὴ θυμοῦμαι. Ἐκείνη ποὺ τὴν ἀγάπησα ἀλλ' πατρεύτηκε ἕνα ἄλλο ποὺ ἀγαπᾶ καὶ ἀλλὰ μὲν ἐλπίζω νὰ τὴν ἰδῶ. Θυμοῦμουν τὴν πραγματικὴ ἐκείνη ἐπειδὴ κάποτε ἐλπίζω πὼς θὰ τὴν ξαναδῆ. Μαρὶ μὲ τὴς ἐλπίδες ποὺ χάθηκαν ἀλλὰ καὶ κείνη. – Εἶναι μιὰ ἄλλη ζωὴ μπροστά μου ποὺ θέλω νὰ τὴν καταλάβω, ἡ νοερά.

Ἂς κρεμάσω τὸ γιρανάδιον αὐτό. Μόνο τὸν ἀνοιχτὸ κεφάλι ἄλλο. Δὲν ἔχω πατρίδα πιά, καὶ ὁ κόσμος εἶναι δικός μου, θὰ ρίξω κάπου ὅλη τὴ ψυχή μου, ὅλη μου τὴ ζωή.

–

Τὰ ἐρχόμενα δὲν θὰ τὰ κάνω σύμφωνα μὲ τὰ πραγματικὰ ποὺ θυμοῦμαι, μὰ σύμφωνα μὲ τὰ πραγματικὰ ποὺ δὲν ξέρω.

[le sub-conscient]

Μαΐου 31. Μ' ἀρέσει νὰ βλέπω τὸν ἑαυτό μου ~~ἄλλο~~ ἀπ' ἔξω, ὅπως μποροῦν νὰ μὲ βλέπουν οἱ ἄλλοι, καὶ μαζί νὰ βλέπω πῶς εἶμαι αὐτὸ μέσα. Μ' ἀρέσει νὰ μὲν βλέπουν οἱ ἄλλοι τὸ μέσα ἀλλιῶς παρ' ὅπως τὸ βλέπω ἀπ' ἔξω. Λιπαραὶ γραμμαὶ, γραμμένες μ' ἕνα σκληρὸ μολύβι. Εἶμαι υἱὸς ἑκείνων ποὺ ἔκαναν τὰ αἰνίγματα, μιὰ τὰ λαρνεύω.

Ἰουνίου 3. Καθώς κατεβαίνω ἀπὸ τὸ βουνό, ὅλη ἡ ζωή μου, ὅλη μου ἡ ζέση, ὅλη ὅλη, πάει στὴν Ἀττική, γεμάτη πυρωμένη λάβας ποταμός, ὁ μεγαλύτερος ἔρωτας, ὅλη ἡ ψυχή μου.

Ἰουνίου 10. J'aime à me dépenser pour comprendre.

Ἰουνίου 14. Πάω τὸ δεύτερο μὲ τὸ Βασίλη στὸ Λάχτι. Ὁ δρόμος ἀνεβαίνει στὸ βουνό ἢ τὸ χωριό, σὰ μαρμαρωμένο εἶναι χωρίο ἀνάμεσα σὲ δυὸ κοχύδια μέσα σὲ ρεματιά. Ἐπειδὴ εἶναι μεσημέρι μέσα δείλια, κανεὶς ἢ ἄλλα, εἶναι τρομερὸ σὰν κάτι τοποθεσίες τοῦ κορμιοῦ τῆς γυναίκας ποὺ κρύβονται ἀπὸ δαίσθη. Μόλις ἔφθασα εἶναι ἄρχισε νὰ βρέχει καὶ ἡ βροχὴ ἤρχεται ἀπὸ τὸν κάμπο. Κάθισα μέσα στὸ καπενεῖο τοῦ χωριοῦ καὶ προσπάθησα νὰ μιλήσω βουλγάρικα μὲ τοὺς χωρικούς. Ἕνας ἀπ' αὐτοὺς μοῦσε καὶ ρωμαϊκὴ ἡ κόρη του εἶχε ὑποτροφία σὲ Βιέννη καὶ ἀφοῦ ἔκαμε ἐξετάσεις ἐπέστρεψε στὸ χωριὸ ἢ βαναφόρεσε τὰ χωριάτικα. Ὁ πατέρας της ἔσπευσε καὶ τὴν ἐφώναξε ἢ ἡ Ἐλένη μᾶς εἶπε: « βαναφόρεσα αὐτὰ τὰ ρούχα μεσεῖ τὰ σκυλιὰ δὲν μ' μωρίζαν στὸ χωριό »

Καὶ μέσα μὲ γαύγισαν τὰ σκυλιά

- « Ὥστε σὲ σκυλιὰ σὲ ἀναγκάσαν καὶ βαναφόρεσα χωριάτισσα. Λές νὰ πρέπει ἐγὼ νὰ φορέσω χωριάτικα ῥοῦχα μεσεῖ νὰ μείνω στὸ χωριό; Τί λές Ἐλένη; »

Ἡ Ἐλένη χαμόσε καὶ ἔκρυβε τὸ πρόσωπό της μὲ τὸ χέρι της. Καὶ ὁ πατέρας της ἔλεγε: « καμμιὰ ἄλλη δὲν θὰ θρῆς στὸ χωριὸ ποὺ νὰ μιλῆ ἕνα τὰ ἑλληνικά ». Ἡ Ἐλένη - « Ὅλες τώρα θέλουν νὰ μάθουν σὰν κ' ἐμένα τὰ ἑλληνικά ». Ἤπιαμε ῥακὶ ἡ κ' Ἐλένη μᾶς ἔφερε μέσα κεραύνια ποὺ δὲν ἦταν ἡ πολὺ ὡρίμα, οὔτε πολὺ μεγάλα οὔτε πολὺ καλά σπιτικὰ οὐσία. - « Φάγε ἡ σύ ».

Ἡ Ἐλένη ὅμως δὲν ἤθελε - « ἐγὼ δὲν τὰ πρόλαβα τὰ καλὰ κεραύνια, ἔφαγα σὰ βιεννέζα » - « Βλέπεις τί εἶχαν κ' ἄλλες ἐκεῖνες σὲ δὲν τὸ εἶχες; Τώρα τὶς βλέπω ἔτσιες, ὅπως ἔτσιες σὲ βλέπουν ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ μιλήσεις καὶ κ' ἐσένα ἑλληνικά ». Ἡ Ἐλένη πάει μέσα.

Ἔφυγα πάλι στὸ σχολεῖο· ἦταν μιὰ κάμαρα, μεγάλη, μακρουλὴ καὶ χαμηλή. Διάφοροι χάρτες κρέμονταν στοὺς τοίχους. Ὁ δάσκαλος ἦταν ἔκπληκτος γιατὶ ἦταν σαββάτο βράδυ καὶ εἶχε ~~διαβάσει~~ φάει τὸ ἐσπερινό· ἤλθε ἡ ὁ πατέρας τῆς Ἐλένης, ἡ Ἐλένη μᾶς ἔδειξε τὸ δρόμο.

- « Γιατὶ δὲν ἔχεις κεντήματα σὰ μανίκια σου; »

- « Γιατὶ ὁ πατέρας μὲ εἶπε νὰ μὴ φορῶ »

- « Γιατὶ τοῦ ἀπαγόρευσες; »

- « Ἔλεγε βγῆκε μιὰ ἀπόφαση στὸ χωριὸ νὰ μὴ φοροῦν πιὰ κεντήματα οἱ γυναῖκες ». - « Μιλᾶς τὸ κοριτσάκι, λέει; » - « Ὄχι δά, τὸ χωριό

τό ἀπογεύσου.»

— «Πόσα παιδιά ἔχεις, δάσκαλε, στό σχολειό;»

— «Τώρα εἶναι ἑξήντα ἀχτύ μέ τά κορίτσια»

— «Καί ὅλα σπίτι ἴδια κάμαρα;» — «Ναί, δέν ἔχει ἄλλη γιά κορίτσια μαζί τά διδάσκω. Τώρα ἔρχονται πολλά κορίτσια»

— «Πρίν δέν ἤρχονταν;» — «Ὄχι, εἶν τώρα δυό ἑβδομάδες πού ἔρχονται»

— «Γιατί τόσο λίγο;» — «Πρίν εἶχαν τά κελιά στό σπίτι, τώρα πού δέν κάνουν πιά κελιά ἔρχονται στό σχολειό» — «Ἐπειδή δέν ἔχουν τίποτε νά κάμουν στό σπίτι. Γιατί δέν τούς ἀφίνει τό κορίτσι νά φόρεσουν κεντημένα φορέματα;» ὁ Βασιλάκης — «Εἶν νόμος ἐλληνικός τῆς πολιτείας» εἶπα σιγά στό Βασιλάκη — «Τό βουλγαρικό κορίτσι ὑποστηρίζει τήν ἑλληνική γλῶσσα. Πρόσεξε μέν τό τῆς σή κελιά κι τό μάθουν οἱ Βούλγαροι. Ἀπαγορεύει τά κεντήματα, κι τά κορίτσια μέν ἔχουν τί νά κάμουν πιό λίγο στό σχολειό κι μαθαίνουν γράμματα κι ἑλληνικά. Μέν τό τῆς σή κελιά». Γιατί δέν ἀφίνει τά κορίτσια νά κάνουν κεντήματα; Ἄς μέν τά φορέσουν κάθε μέρα, μά γιατί νά ξεχάσουν κάτι τί πού ξέρουν; Μέ κοπιάζουμε πολύ νά μάθουμε ὁ καθένας μας μιά τέχνη περισσότερη κι σή κοπιάζει πολύ νά ξεχάσει κι αὐτά πού ξέρει; Σέ ἄλλα τά σχολεῖα πληρώνουν ἐπιπλέον δασκάλισσες γιά τό κεντημα καί σέ ξεμαθαίνει σιά παιδιά σας κι ὅλα ξέρουν. Ὁ πατέρας μου πηρόσε δασκάλισσα ἐπίτηδες γιά νά μάθουν

αὐτό τό μάθημα κι ἀδελφή μου κι σή πού χωρίς νά πηρόσει μπορεῖ νά δεχτεῖ σιά παιδιά σας σώς νά κεντοῦν, δέν νά τήν ἀφήσει χωρίς τέχνη; Μά τί θά κάνουν ὅλο τό χειμώνα ὅταν μεγαλώνουν κι δέν πηγαίνουν πιά στό σχολειό τά κορίτσια;»

Ὁ πατέρας τῆς ἐξήγησε δέν εἶπε τίποτε.

Εἶπα τοῦ Βασιλάκη «Δέν εἶν ἐξυπνες αὐτοί ἀφοῦ δέν μπόρεσαν νά φανταστοῦν καμμιά ἄλλη πολυτέλεια παρά τά κεντήματα τῶν ποκαμίσων τῶν γυναικῶν, κι τώρα οἱ Βούλγαροι τούς πιέζουν νά τά ἀφήσουν κι αὐτά. Νομίζουν πῶς κάτι ἔκαμαν μεγάλο καί ἀξιοθήγητο στό χωριό.»

Καθώς φεύγαμε ἀπό τό χωριό καί κατεβαίναμε στή χώρα, ἀνέβαιναν οἱ χωριάτισσες ἀπό τή δουλειά σά χωράφια. Μαζί μας ἤρχονταν κι ἕνας χωρικός γιά περιπάτου, ὡς ἔξω ἀπό τό χωριό. Τίς ἐπάμε «καλησπέρα, ποτέ τελειώνουν οἱ δουλειές;»

Μιά εἶπε: «τρεῖς ἡμέρες πρίν ἀπό τό θέρισμο ἀκόμη θά δουλεύουμε».

κι ἡ γυναῖκα αὐτή φόρεσε κουρελιασμένα ρούχα.

Παρακάτω μᾶς ἄμποδε ὁ συνοδίτης μας κι εἶδαμε κάτι νέα κορίτσια πού ἀνέβαιναν στό χωριό, ἀπό τή δουλειά. Δέν εἶχαν μαζί τους καμμιά γρηά γυναῖκα ὅπως εἶν ἡ συνήθεια, κι ἐπειδή τίς ἐπάμε «καλησπέρα» μείνανε ἀφοῦ περάσαμε.

Ἰουνίου 18. Δὲν πρέπει ν' ἀγίνω τὸν ἑαυτό μου νὰ τὸν τραβοῦν τὰ πόμμα πράγματα. Ἂς πάρω ἕνα δύο μ' ἂς τὰ σπείψω. Χθὲς ἄγαπῶ τὸν Παρνασσὸ μ' τὴν Ἀττικὴ σ' μανία, καὶ θέλω νὰ γράφω τὴν ἱστορία τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ νὰ σκεφθῶ πῶς πρέπει νὰ δουλέψω μ' αὐτόν. Αὐτὰ ἂς κάμω.

Ἰουνίου 22. Θέλω ν' ἀγαπήσω ὅσο θέλω ὅλες τὶς γυναῖκες ποῦ μ' ἀρέσουν καὶ ἔτσι νὰ τὶς δίδω, καθεμιᾶς, τὸν ἄνδρα της. Πρέπει νὰ εἶν' ὅλες εὐτυχισμένες. Δὲ θέλω νὰ πάρω τὴν εὐτυχία τους.

Ἰουνίου 24. Ἕνα κορίτσι, μαθήτρια, εἶπε: „Δὲν εἶν' καμμία καλὸς σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Γιὰ τὴν δικιά μου δὲν ἔχει γίνει κακὸ ὅλο τὸ χρυσό, καὶ τώρα σὲ λίγο κι' αὐτὴν τὴν καταστρέψουν. Ἔτσι καὶ ὁ Δ. στὴν ἀρχὴ δὲν ἔχει γίνει κακὸ μ' αὐτόν καὶ τώρα γίνε."

Λυπούμαι ποῦ αὐτοὶ οἱ δύο ποῦ ἦταν τὴ τώρα καλοὶ χάλασαν ἕνα ὅμα τὰ ἰδανικά τους κορίτσου. Περίμενε ὅμως πῶς τὰ χάλασαν μαζί. Ποιός ξέρει, ἴσως εἶν' καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ βρεθοῦν μαζὶ γιὰ νὰ τοὺς καταστρέψουν. Θὰ εἶν' κακή ἡ ἀναστροφή τοῦ κορίτσου ἀφοῦ κοιμᾶται μαζὶ ἐκεῖνο ποῦ οἱ ἄλλοι λένε κακὸ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀν ἦταν στὴς ἴδιας περιστάσεις θὰ ἔκαναν κακό. Φαντάζεται πῶς τίποτε καλὸ δὲν μπορεῖ νὰ βγῇ ἀπὸ τὰ χέρια μιᾶς γυναίκας ἡ ἄνδρας, ἐπειδὴ τὰ ἔμαθαν πῶς χέρια δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ τῆς γυναίκας μ' τὸν ἀνδρός.

Λυπούμαι ποῦ χάλασα τὰ ἰδανικά ἑνὸς κορίτσου, μὰ δὲ θέλω ἐγὼ ἀὶ τὰ χάλασα. — Nous nous sommes mis à deux pour détruire l'idéal d'une jeune fille.

—

Ἀφοῦ πέρνουν τὴ νύχτα ἐκεῖνες ποῦ μένω βυθισμένος ἀρμά, καὶ γράφω ὡραῖα σὲ κάποιον ποῦ μ' ἀρέσει, καὶ νοιώθω ὅτι μπορῶ νὰ νοιώσω ὡραῖο στὸν κόσμο, γιατὶ νὰ μὴν πεθαίνω ἐκεῖνες τὶς νύχτες; Μπορῶ νὰ ἔχω καλλίτερες ὧρες ἢ σιγμές;

Ἰουνίου 26. Θὰ γίνῃ μοναχὴ στὴν Τῆνο. Τὸ μαῦρο της τὸ φόρεμα ποῦ τὴν πνίγει τόσο εἶμορφα, μ' λίγο ἄσπρο στὸ λαιμό, μ' κάποιες δυὸ τρίφυλλουλουδία. Τὴν προσεχεστάτα φορᾶ φορεσιὰ ἕνα blouse. — Τῆς εἶχα πῇ πῶς θὰ φορῶ ἐγὼ ἕνα τέτοιο λουλουδάκι ὡς ποῦ νὰ βρῶ τὸ ἀμυδρό του ὄνομα ἑλληνικά. Καὶ ἐκείνη μέτωπο νὰ βρῇ τὸ ὄνομα μ' δὲν κοιμᾶται. Ἄραγε μ' αὐτὸ τὸ φόρεσε τὸ λουλουδάκι καὶ πέθανε; Τὸ μεγάλο χρέος τοῦ λουλουδιοῦ ~~ποῦ~~ τὸ μαῦρο της φόρεμα ~~πάνω~~ ἔπαιρνε, χαίρεσαι σὰ μιὰ φωτιὰ ποῦ τὴ κάψαν δυνατά. Θὰ γίνῃ μοναχὴ στὴν Τῆνο, μ' τὰ μαῦρα της μάτια κλαίουν. Εἶναι γεμάτη ἡ χώρα, εἶν' σὰν τὴν Παναγία. Τὸ μαῦρο ἐκεῖνο σκέπασμα τοῦ κεφαλιοῦ θὰ τὴν κάμῃ Παναγία. Γιατὶ ὅμως θὰ ἐμπιστεύῃ ἐκεῖ μέσα; γιατὶ δὲν θὰ μεταβῇ πιά; Τὸ μέτωπο της φωτίζει, τὸ μέτωπο της εἶν' σὰν τὸ κερὶ τοῦ ἐκκλησιοῦ ποῦ τρέχει, τὸ μέτωπο της μοιάζει τὰ μέταλλα καὶ ~~[illegible]~~ σέρνει τὴν ἀρρωστιὰ τοῦ κόσμου. Γεννήθηκε στὴν Πόλι μ' θὰ γίνῃ στὴν Τῆνο

μοναχή, Παναγία.

Ἐξηνικώτατη ψυχή που κατώδη τό Ξυκράτη, κι' που δέν εἶδε ὄμορφα τήν Ἀττική. Κόρη τῶν νιστῶν τοῦ Αἰγαίου, κόρη τῆς θάλασσας κι' τοῦ καϊμαρίου, σ' ἀγαπῶ περισσότερο ἀπό τή δική μου τήν ψυχή, κι' εἶμαι ἄρρωστος γιά σένα κι' θέλω νά σε δίδω τήν ψυχή μου γιά νά μήν ὑπάρχω. Εἶμαι σάν καί σένα κουρασμένος ἀπό τή βρή τῶν ἀνθρώπων κι δέ θέλω νά τήν ἀκούω κι' νά τή βλέπω.

Χθές τό βράδυ ὅταν ἐβασίλεψεν ὁ ἥλιος καί δέν εἶχε βγεῖ ἀκόμη τό φεγγάρι ἦταν μόνο φῶς, βαθύ σάν τό μυστικό τῶν μαῦρων ἄρτων, κι ἤθελα καθώς ἤρχομουν νά σε ἰδῶ νά σ' ἀποχαιρετήσω· φοβοῦμαι δυνατός ὁ ἄνεμος κι τά μαγιά σου δέν τ' ἄγγιξε ἡσυχα. Τά μάτια σου ἦταν βαθεῖα, καί ἡ φωνή σου, τήν ἄκουα μέσα στόν ἀέρα. Μᾶς κύτταξαν ἑκεῖ κοντά δυό βέλα κι εἶπες· « Ἔχουν τρομερά μάτια ». Καί τότε σ' ἔδωσα τό χέρι καί εἶπα « καληνύχτα ». Ἔφυγα κι μιά σιγμή μύρισα κι σέ κοιτοῦν τά ὄμορφα, μαύρα μέσα στή νύχτα, μικρή, στήν ἴδια θέση, κι μ' κυττᾶς.

Ἰουνίου 27. Ὅσο προχωρεῖ ἡ βροχή μου τόσο μεγαλύτερο τήν καταλαβαίνω καί τόσο ἐξευγενέστερο αἰσθάνομαι τό ἑαυτό μου νά πηγαίνει ὅπου θέλει.

—

Τά παπούτσια της ἦταν μαῦρα κι μυτερά καί βρεγμένα, τό ἕνα ἦταν λίγο πιό μπροστά ἀπό τ' ἄλλο καί λαίμιαζαν, ἐξέχοντας ἀπό τό μαῦρο της φόρεμα,

ὅταν κάθονταν. Καί κάθονταν κύρεμα. Στό χέρι της εἶχε σχεδόν πάντα τό μαντίλι της τό ἄσπρο, κι ὅταν μιλοῦσε, κάποτε κουνοῦσε μέρο κι' τό χέρι της που εἶχε ἀκουμπισμένο τόν ἀγκῶνα στό τραπέζι. Φαίνονταν κ' ἕνα βραχιόλι ἀσημένιο κ' ἕνα δαχτυλίδι.

Ὅταν τήν εἶπε ὁ δυστυχής· « Θ' διαφωνήσω σέ μ' ἀρέσει, πρέπει νά τήν ἀγαπᾶς » τοῦ ἀπάντησε· « τή διαφωνήσω δέν τήν ἄγγιξα ἀπό τήν ἀρχή, καί στήν ἀρχή σάς μ' εἶπαν πῶς σάς ἄρεσε ».

Ὅταί τήν εἶπε· « δέ δικαιοῦσω κανείς ὅταν μέ βλέπουν ἀπό τήν πόλη ἢ ἀπ' ἄλλον » ἀποκρίθηκε· « τό χρέος σας θά κάνει· θά συμφωνήσει εἰλικρινά μέ τή γνώμη σας σάν ἡ διαφωνήσω δέν εἶναι καλή ».

Καί ὅταν μέ δικαιοῦσαν αὐτά μ' ἔβλεπε· « τοῦ ἀπάντησα μέ θάρρος, κι σάν τόν Ξυκράτη, ἔχει σχεδόν πιά ὄχι μόνο δέν εἶμαι ἄξια νά πάω τιμωρία, μά καί ἄλλα κακά ἄξιος νά ἔχω, ἀφοῦ βλέπω νά μέ αὐξήσουν τό μισθό μου ».

Καί μέ δικαίωνε ὅλα ὅλα, ὅσα τήν εἶπαν γιά κείνες κι γιά μένα κι στό τέλος εἶπε· « Ἤθελα νά τά βεβαιώσει καί αὐτή· ὅπως μέ τά εἶπαν τώρα μ' ἔβλεπαν πιά ἔπρεπε νά τά βεβαιώσω, ἔτσι καί μ' αὐτές τά λέω ».

Καί πρίν μέ κάνει πιά « Ἐσύ τά λέω αὐτά σάν νά εἶσαι ἀδελφός μου ».

Καί γιά ὅλ' αὐτά εἶχεν αὐτοπεποίθηση κ' μικρή. Γιατί τήν ἔκαμα νά πάει; Καί ὅμως ἦταν καλή μέ μένα ὡς τήν τελευταία τή στιγμή, κι δέν παραπονέθηκε καί δέν ἔδειξε δυσαρέσκεια. Εὐμορφη κόρη μέ τέλεια ψυχή, ἐξηνικώτατη.

Σαπφώ

Είμαι πως η γυναικείαι μη, η θάλασσα η ο ουρανός ο ίδιος, που γέννησαν την γυναικείαι φυσικότητα την αρχαία έπρεπε να μπορούν να γεννούν και πάλι τέτοιες ψυχές. Εγώ γεννήθηκα άλλου, η κόρη σ' άλλην γυναικείαι, και δεν είχαμε δη ο ένας τον άλλον η τώρα, και όμως νοιώθω πως είμαστε παιδιά της ίδιας χώρας, η αγάπη την ψυχή της τόσο που θέλω να της δώσω την δική μου την ψυχή, κι εγώ αν δεν υπάρχω.

28 Ιουνίου. Είναι κόρη της Ιωνίας, και τέλος γέρνουν Σαπφώ. Μ' αρέσει η κόρη τόσο που μπορούσα να βεχάσω τον κόσμο για αυτήν, μα σήμερα συμβιβάζομαι πως είμαι από τους γέρους που βλέπουν την Σελάνα όλην. Ίσως και αυτό θα το βεχνούσα άν δεν είμαι πως όλοι οι άλλοι (δυστυχώς οι πολλοί) το βεχνούν και μ' αρέσει να μην είμαι σαν κι αυτούς.

30 Ιουνίου. Εδώ καταλήγομαι (η θέλω να καταλήγομαι) για το καλό του έθνους. Κι' αυτό είναι μια από τις χρήσιμες εργασίες για μένα. Μη χρησιμεύει να παχέω να γίνομαι χρήσιμος. Μα δεν θα μπορούσα να το κάνω όλη μου η ζωή, ούτε θα μ' χρειάζεν να το έκανα, η γι' αυτό ούτε θα μ' άρεσε.

—

Στο πρώτο, μια φορά, που είδα μια δυο τρεις μέρες μόνον Σταγίδα που μ' άρεσε, η κείνη στην Αγκώνα έφυγε με την βάρκα και κάθονταν η την κύτταξα από το πρώτο, έλεγα μέσα μου: „Ύστερα, φέτος, τους χρόνους,

43

Σαπφώ

αντί του χρόνου, όλη η ζωή μου, θα ξαναβρεθώ τούτη η στιγμή. Θα ξαναβρεθώ το απόγευμα τούτο, τον ήλιο, η βάρκα που φεύγει και θα έχω τον πόθο των πραγμάτων που πέρασαν."

Πάει τώρα, όταν ήμουν στο σπίτι που κάθουνταν η Ε., τ' απόγευμα και έμπαινε ο ήλιος μέσα, έλεγα μέσα μου: „Θα η θυμούμαι έπειτα την ώραν αυτήν, τον ήλιο, και κείνη με τα μάτια που μιλεί τώρα η εγώ συμβιβάζομαι άλλα από κείνα που λέει. Και την ώραν αυτήν θα η τον πόθο έπειτα."

Είναι, φαίνεται, μερικές καταστάσεις, ήθοχες και εύμορφες, μα όχι αρκετά δυνατές, τόσο που να αρκούν μόνες τους, να μη συγκινήσουν βαθειά. Και χρειάζονται κάποια σκέψη παραπανίσια για να δυναμώσουν η μη ταράξουν. Αυτή η σκέψη είναι αυτό που έλεγα μέσα μου είκοσι τής δυό φορές, και πολλές άλλες φορές. – Θα βεχνούσα τον εαυτό μου είκοσι τής στιγμές, και δεν θα ένοιωθα τίποτε πολύ βαθύ, άν δεν πρόσθετα έκείνη η σκέψη την παραπανίσια, αν je ne me projetais pas dans un souvenir rétrospectif.

Ξυχνά μάς πως η ευτυχία πολλές υπάρχει τώρα, μα πάλι τη πραγματική η πολυόμορφη. Η ζήσουμε μιαν ευτυχία, η έχει περάσει χωρίς να το νοιώσουμε, απαρατήρητη. – Εγώ κυττάζω όλες τις ώρες στο πρόσωπο να δω μήν είναι καμμιά που να έχει ευχαριστημένο, χαρούμενο, ευτυχισμένο

Καθίζω

πρόσωπο, τής παραγυρώ τής ώρες που περνούνε και ρώτω για' τήν καθένα· «είσαι τέτοια που άξια θα' είσαι πραγματική θα' σε' δυνούμαι με' πόθο;» και' άν η' ώρα πή «ναί» τότε χαίρομαι που τη' βγήκε και' μ' αρέσει και με' ταράζει κάποιο πόθος να' τη' ζήσω πρίν περά· σει η' ζωή μα' πάντα, πάντα. Θέλω να' τήν κρατήσω κοντά' μου.

Άν η' ώρα πή «όχι» τότε κοιτάζω πώς να' τήν βεχάσω πιό' γρήγορα, η' πώς να' διορθώσω τό' εαυτό' μου, γιατί' η' κακές η' ώρες δέν είνε η' μάθη δικά' μας (η' κακές), η' καμά' τερα (η' καλές η' ώρες) η' δυναμή' τεμωρίες μα' μάθη δικά' μας η' αντάμοιβή' μα' καμά' τερα.

Έγώ είμαι άξιος η' για' τές καλές η' για' τές κακές μου ώρες. –

Μα' είνε και' ώρες τόσο δυνατές, τόσο άσπραγτερές, που με' ταράζουν βαθεια' και' με' θαμπώνουν τά' μάτια και' χαίρομαι ύστερα χωρίς να' συλλογίζομαι τίποτε άλλο, χωρίς πρόσθετες σκέψεις, χωρίς τήν παρα- πέρα τέλεια σκέψη που χρειάζεται όταν η' ώρες που περνούν δέ' με' ταράζουν. Τότε είμαι μεθυσμένος. –

Όταν δέν είμαι μεθυσμένος τότε ακριβώς θέλω να' μεθύσω με' κάποια σκέψη, τότε θέλω να' έχω συνειδήσει τον εαυτόμου η' τής ώρας που περνά γιατί' έτσι κάπως ταράζομαι η' η' ταραχή' αυτή' μοιάζει τής μέθης. –

Είμαι συχνά' κουραστέλο η' φόβιο η' συχνά' χρειάζομαι να' με' κινηθεί κάτι, το' θέλω γιατί' είμαι βέβαιος πώς είμε καλύτερη σημερά' εναντίον

που δέν είμαι φόβιο, άλλα' μεθυσμένος η' βοσκός πολύ. Και' όταν δέν είμαι μεθυσμένος θέλω να' είμαι τουλάχιστον βοσκός, αφού δέν μπορώ πάντα να' μεθώ. Είμαι βοσκός όταν έχω συνείδηση τον εαυτόμου, όταν βγάλω τό' εαυτό μου αρκετά' καθαρά', η' μυρεύω να' τόν έχω καθαρότερα, όταν παραγυρώ στό πρόσωπο τής ώρες που περνούν, όταν κοιτάζω τόν κόσμο για' να' τόν καταλάβω.

Δέ' μ' αρέσουν η' φυσικές ώρες που κοιτάζω τό' κόσμο έτσιδή' είνε μπρο- στά' μου. Κοιτάζω τόσο άσχημα τότε, η' η' ώρες είνε κακές. Καλύτερα θα' έκλεια τότε να' έκλεια τά' μάτια μου ως που να' γίνουν καλές η' ώρες. Καλύτερα να' κοιμούμαι παρά' να' κοιτάζω. Καλύτερα να' κοιμούμαι παρά' να' είμαι κοιμισμένος.

Η' μέρες η' νύχτες είνε μύρες, η' τέτοιες κάνω όταν είμαι φόβιο, κοιμισμένος.

–

Είνε πολλές ώρες· έχω πολλές ώρες, άλλες καλές, άλλες καλές, και' είνε η' φόβιες η' μεθυσμένες η' βοσκικές. – Η' ώρες που κοιμούμαι δέν είνε ώρες άν δέν έχω όνειρα. Η' ώρες που έχω όνειρα είνε βοσκικές, η' γίνομαι πιό' βοσκικός αφού βοσκήσω. Η' ώρες που κοιμούμαι χωρίς όνειρα δέν είνε ώρες, είνε τρομή'. – Χτέρεμα όμως αυτές η' ώρες χορεύω μπροστά' μου σάν παγούδες στό ήλιο η' σα' λουλούδια, είνε πολλές, αμέτρητες και' έχουν τόσα χρώματα. Δέν κοιτάζω μια' η' δυό, τές κοιτάζω όλες η' είνε σάν

κουκουβάγια

τα' άστρα στόν ουρανό, αστράφτουν μέσον ήλιο, και' κάποιες (καθόνται
στα' φυτά μια' μια' στιγμή, κι' πάλι χορεύουν όλες άλω κάτω μέσον ήλιο, μέσα
λουλούδια, μέσα βρύση, κι' μέσα στή' μυρωδιά τής άνοιξης, κι' κάτω
σχήματα κι' χρώματα κι' φώτα κι' γραμμές κι' είν' βιαφές στα' σκόνι.

Ιουλίου 1. Έγραψα τής Νάτας σήμερα. «Εδώ που είμαι, μαζόνουν
μέσα μου κι' μέσες πού είμαι Έλλην, και' κι' μέσες πώς, επειδή είμαι
Έλλην, έπρεπε να' ερμάζομαι άλλος για' τής Μακεδονία παρ' όσες ερμάζομαι
όντας υπάλληλος τής ελληνικής κυβερνήσεως, που ίσως δεν έχει καμία
δόξα να' αντιπροσωπεύει τόν Έλληνισμό.»

Ιουλίου 5. Είχα γράμμα τής Έλλης μέσα στήν τσέπη μου, κι' μιάς άλλης
νύσιμης κόρης, και' είχα βιχάσει κάθε χρόνο, και' ήρθαν στι' μια' πέτρα βόρδα
βόρτ' από τό λουτρό μέσα στόν ποταμό στό Νείχοβο και' συλλογίζουμουν πόσες
τής Νεράϊδες (που δέν τής έχω δει ποτέ) πόσες τών Νάρκισσο που κυλήθηκε
μέσα νερό κι' πόδισε τό σώμα του. Που είν' τό Mabel; οι δέλφοι; ο Έλικών;

Ιουλίου 7. Μ' έλεγε κάποιος για' κάν' άλλο που ήταν μηχανικός κι'
που μιλούσε σάν Έλλην σωστός για' όλον τόν κόσμο. «Τί πολιτοφροσύνη!». Και' χθές όταν έφευγα από' αυτόν που τό έλεγε, είπα γι' αυ-
τόν. «Τί πολιτοφροσύνη!» γιατί μέ' είχε μιλήσει για' άλλα πράμα-
τα όλα ο μηχανικός εκείνος. Αυτός όμως φαντάζουν-ται πως είχε
τό δικαίωμα να' έχει πολιτοφροσύνη και' νόμιζε πώς ο άλλος δέν
ήταν άξιος. Ο καθένας έχει τα' ίδια δικαιώματα για' να' έχει πολι-
τοφροσύνη, εγώ όμως δέ' μ' αρέσει να' τής έχω. Είναι πράμα μόνο
μ' αρέσει· να' κυττάζω τί κάνω εγώ κι' να' μήν κυττάζω τί κάνουν οι
άλλοι. Άρκετά τούς κυττάζω μή θέλοντας, και' επειδή δέν μπορώ να'
κάνω άλλως. Άν είχα πολιτοφροσύνη, αυτή δέ' θά' μ' άφνε να' βλέπω
τόν εαυτό μου, και' θέλω να' τόν βλέπω για' να' τόν χωνεύω όταν
νυστάζω.

—

Είν' ύψωμα κι' μέ' βράχους κι' μι' χαμόκλαδα βαθιά κι' ράχη δεξιά κάθε
κύτταμα κατά' τόν κάμπο· μα' ο κάμπος δέ' φαίνεται από' κει που
κάθομαι. Φαίνονται μόνο πώς κατέβαινε τό μέρος, κατέβαινε τό πο-
ταμί κι' στό βάθος αλείνανε ήταν κι' άλλο βουνό, όχι ύψωμα, που
έπιαν τόν ουρανό και' τή ράχη δεξιά, και' αριστερά, τα' δύο, γιατί
γυρόνουν δύο τρία στήν όχθη τής αριστερή. Τό ποτάμι δέν είχε πολύ
νερό, γιατί αυτούς τούς δυό μήνες Ιούλη κι' Αύγουστο στερεύουν κι'
πολύ, μα' έτρεχε τό νερό αλαφρά στα' βράχια που ήταν μέσα στή' ρέματα,
κι' έκανε καταρράκτες μικρούς κι' μικρές γίρνες, στα' λουτρά μια' τα'
λουλούδια μέσα. Και' καθώς τής κύτταξα τής γίρνες τής μικρές φαίνονται
σάν παιχνίδια φαγάδια, τό ένα παρακάτω από' τό άλλο. Και' ο ουρα-
νός έπαιρνε ήταν φαγανός. Έκει' λουλούδικα, στι' μια' από' αυτές τής

γιομίσεις τό πρωί, κατά τό μεσημέρι, όταν έβραχε ό αέρας κι είχαν πυρώσει κι πέτρες από τόν ήλιο, κι σ' μιάν άλλη γουόδικα τ' άπόγεμα όταν τό φως ήταν γιομάτο κι κι βρύση γιομάτο πυρωμένη και τά χρώματα πό μακά· πάγιασα ανάσκελα μέσ' στο νερό τό δροσερό κι κοίταξα δεξιά, αριστερά κι έπάνω· ό ουρανός μεγάλο καθαρώτερο από πρίν κι τούν έκοβαν τά δέντρα τά βαθυπράσινα αριστερά, κι τά βράχια κι τά κεφαλόβρυσα χαμόκλαδα δεξιά όπου έπεφτε ακόμη ό ήλιος κι φώτιζε τήν φάχη μέ χαρατό χρώμα (χαμόκλαδα κι βράχια).

-

Όλο καταλίγομαι μέ τόν εαυτό μου· μ' αυτόν διασκεδάζω, μ' αυτόν βαρούμαι, μ' αυτόν παραμυθιούμαι, και δέν καταλαβαίνω άλλο μά συντροφιά.

Ιουνίου 8. Κάποτε είμαι βέβαιος πώς έχω θείαν απόστολή, κι πώς δέν μπορεί νά είναι αλλιώς. Γιατί ν' αγαπώ τόσο όσα είναι τέλεια, και όσα υπεράνθρωπα; Κι όταν συλλογίζομαι πώς κι αποστολή αυτή είναι μεγάλη εξαιρέτα, δέ συλλογίζομαι πώς· «τί αξίζει νά κάμω τό μικρό αυτό έργο;». Και αυτό τό έργο αν είναι όχι δική, βιβλίο κι άλλη δύναμι. Ειδυχώς, δέν τό συλλογίζομαι κάθε μέρα, κι ώρα και σιγμή πώς έχω καμμιά αποστολή, μ' έρχεται πολύ πολύ σπάνια μόνον όταν λέω· «γιατί νά πάει χαμένος όλος αυτός ό μέγιστος πόθος μεγάλο τό τέλειο; γιατί νά πόθω τόσο τά υπεράνθρωπα;» Και ευτυχώς κάθε μέρα κάνω έκείνο πού

46

Δεύτερον

πρέπει, δηλαδή πάντα τό καλό (έκείνο πού πρέπει), τώρα. Όσως και αυτό είν' αρκετό. Μά πάντα δείχνω, πάντα πόθω νά κάνω περισσότερο. Μά γιατί όλως θά μυρεύω κάθε στιγμή τί νά κάμω περισσότερο; γιατί θά συλλογίζομαι, ώς πού νά σταματήσω ό νούς μου, τί είναι έκείνο πού πρέπει; Άν είμαι άξιος νά έχω θείαν αποστολή, δέ θά ξέρω μόνο του σ' μένα είναι έκείνο πού πρέπει; Φτάνει νά μήν αξίνω τόν εαυτό μου νά κοιμηθή χωρίς νά μυρεύω όλως τήν αποστολή. Ας μυρεύω πάντα τό καλύτερο.

Ιουλίου 9. Δέ θά καταλάβανα τέλεια τήν αιωνιότητα άν δέ ήξερα και ανάρεστα στούς ανθρώπους μιά κάμποσον καιρό.

Οί άνθρωποι όλως θέλουν νά μέ κάμουν νά συλλογίζομαι εάν κι αυτούς, κι μέ σιγίζουν από παντού κι μέ στενοχωρούν μιά νά μή δουλέψω αλλιώς παρ' όπως αυτοί θελήσουν. Μά δέ θά μέ νικήσουν. Άν δέν μπορούν νά τούς νικήσω εγώ, κι τούς πολλούς πώς είναι δυνατό νά δουλεύω όπως συλλογίζομαι εγώ, τότε θά φύγω από ανάρεστά τους (γιατί αλλιώς θά έπρεπε νά πεθάνω) κι θά τούς νικήσω μείνοντας μόνος μου στό βουνό, θά τούς νικήσω άν έχω δύναμι, τέλεια θά πεθάνω άπρακτος μέ τούς πόθους μου τούς σταύρους, όπως έζησα.

Μ' αρέσει αυτό που μ' έγραψε ό Ε. προχθές· «και ποιός χέρι άν δέν θά καταφθάσαμε νά συνδυάσωμε τόν νού μας και νά δικαιωματώσωμε τήν δύναμί του κι νά συναστόσωμε τής ψυχής μας κι νά τήν αλαδεί-

Δέστερα

βωμι νικήτριας τῆς γύρω καταπιώσεως. Αὐτό τό ὄμορφο σάν τόν ἀπάτητο
μαδρεπιτιρό τῆς ἐρήμου ἀπιρώνται μαυρυά, πέρα ἀπό τόν βυρό κι
ἄχνερο δρόμο τῆς ζωῆς καί μέ μαῖμι χαρά καί πίκρα.„

Ἰουλίου 11. Καθώς βύτηνιζα πρωτοῦ βρῆ ὁ ἥλιος ἦταν ὁ οὐρανός ἀ-
-διάντροπα κόκκινος.

Ἰουλίου 12. Δέν μπορῶ νά βιχάσω πῶς ὑπάρχω. ἔπρεπι νά τό ζεχάσω
γιά νά μπορέσω νά ἐργασθῶ καγά τόν. Ἔπρεπι νά ὑπάρχω μόνο γιά
τήν ἐργασία μου. ἔπρεπι νά καταρρίψω τόν ἑαυτό, μά φαίνιται πῶς
δέν μπορῶ. Ἄς τόν καταρρίψω γιά μίαν καιρό ἀφοῦ δέν μπορῶ γιά πάντα
νά τόν καταρρίψω. Μά ὅταν βγῆ πῶς θά ἔρθη ἄλλος καιρός που θά
βασανιστῆ πίσω ὁ ἑαυτός μου, θά ἐπανέρθη „ἐν ἰσχύι„, κοπιάζω ὅλο ἐκεῖνο
τόν καιρό καί δέ μ' ἔρχιται νά μείνω καταρρεμένος. καί τώρα.
(θυμοῦμαι τώρα ποῦ συμπλήρωνα στίς 26 Ὀκτωβρίου που πέρασαν).

—

Μ' ἔγραψιν οἱ Σαπφώ πῶς εἶχιν εἶναι ἀδυνατό που τῆς πέθανι, κι
ποῦ τῆς ἦταν ἀπ' ὅλους ὁ πιό ἀγαπητός γιατί ἦταν ὁ μόνος ἄνθρω-
πος στή μέ ποῦ ἦταν ἀρμοσμένη μαζί του ὅπως ἤθελε.
Καί γώ ἔχω τή Νάτα μου καί τήν ἀγαπῶ. τόσο πολύ, ποῦ δέν βρέ-
πι θά ἔκανα ἄν δέν τήν εἶχα κοντά. Κάι γώ ἔχω μιάν ἀδυνατή ποῦ
εἶνι ἀρμοσμένη μαζί μου ὅπως ἤθελα.

δημιουργεί τώρα δια' τήν Μακεδονία ἐπει-
δή οἱ Βούλγαροι μέ μακεδονική διάρε
τραβήξαν ἐκεῖ τήν
προσοχή μας μέ τοῦς Ἕλληνας.
Ἀλλά παίρνω σύνδεσμον ἄλλο μέρος καί βγάζω
κυδύνους τοῦ χωρίς μας.

Ρόδος μέ Λέρος μέ Ἑκατόνησα — Γαλλία — Ἑφοπλιστικοί Κύκλοι

Reggie — Καταστροφή χρεωκόπου

Κύπρος — Ἀγγλία. Καταδίωξη χριστῶν

Κρήτη — Ἰταλία. Βυζαντινή πυραρχία.
Ἡ Ἰταλία τώρα κατ' ἀνάγκην τήν
βυζαντινή πυραρχία μά' κα' δικαιοχρή
σει τά' ἀπαιτήσεις της ἐπί τῆς Κρήτης.

Ἤπειρος — (basse Albanie) — Ἰταλία
μέ Αὐστρία

Μικρά Ἀσία. ~~Τοῦ~~ Ἄν οἱ Ἀρμένιοι ἦταν
πρόθυμοι νά μποροῦσαν τά ἔκαμαν
πόλεμο σοβαρώτερο μέ τόν Ἑλληνικό.
Ἀλλά μέ τώρα ~~κάμουν~~ μαζί πόλεμον
πολύ. Ποτέ δέ ἐγνώριζα ὅτι οἱ Ρῶσσοι
δέν τά ἐπαλάβανε μιά ἡμέρα ~~ὅλα~~
μά' τοῦς Τουρκοκρατοῦς Μικρασιάτες

[illegible] ~~ια' τάς διοχετεύσεις.~~

~~Υπάρχει [illegible] τό σχεδίασμα~~

~~[illegible] τό καταστατικόν όμως [illegible]~~

Δι' όλα (τέχνη, ποιητικός) πρέπει ~~[illegible]~~ νά ἐρευνήσῃ τό ἔθνος καί νά σημειώσῃ, νά πιάσῃ μέ τάς δυνάμεις. Ἡ ἀκατάστατος τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων δέν ἠμπορεῖ νά ~~[illegible]~~ ἐπιτύχῃ εἰς ὅσον δέν ἔχομεν ἐθνικήν σημασίαν. ~~Ἐθνικήν.~~ Μή λησμονοῦμεν ὅτι εἰς τάς Ὀλυμπιάδας τό πνεῦμα τῶν συμμετεχόντων Παγχαίων ἀπέμενε πρώτην φορά τῆς ἱστορίας του ὁ Ἡρόδοτος καί ἐρρίφθησαν ἀπό ἐθνικόν ἐρέθισμα εἰς μίαν ἐθνικήν ~~ἐθνικόν~~ ~~ἐθνικόν~~ καταγράφηκαν οἱ ἕλληνες μίαν σύμμαχον τῶν ἑλλήνων οἱ ἕλληνες οἱ συμμετέχοντες μαχόμενοι διά τήν πρώτην φορά τήν. ~~μή ἔθνος κίνημα~~ Αὐτό ἦταν οἱ ἀγῶνες ἐθνικοί, κέντρον ἑλληνισμοῦ. Ὁλοκλήρου ἑλληνισμοῦ ~~ἔθνος~~ καί οἱ ἄγγελοι μετά τό μαρμαρωμένο, ὅλοι κάμαν ἑλληνισμόν ~~ἔθνος~~ ἔθνος. Τό θέατρον δέν ἠμπορεῖ νά ἀκουσθῇ εἰς ὅσον δέν ἔχομεν ἐθνικήν ~~ἐθνικά~~ παραχήν. Τό ἐμπόριον ~~μόρφωμα~~ ἄθλημα τῆς ἑλληνικῆς τραγῳδίας ἔμεινε ἐπί τῆς ἀκρότητος τῶν Ἀθηνῶν, καί ~~ἐν~~ ~~[illegible]~~ ἐμπαράλληλα σχεδόν διά μίαν τό ἄθλημα ὅταν ἔχθαν ὁ καιρός τῆς ποιητικῆς ~~κατάστασις~~ ἡρωϊκῆς, νά ἐκφράσουν ἡ ἐθνικήν τῶν ἐκφράσεις νά τῶν σκέψεων, ~~ἐν ἡρ~~

Οἱ ἀθάνατοι ἐλληνικά νά ἑλληνικά, ἄν συνεκδοθοῦν διαλαμπρά ἀποτελοῦν τό πρῶτον νέον κέντρον ἑλληνισμοῦ. Ἀπαρχή τοῦ ἔργου αὐτοῦ τό σχεδίασμα τοῦ ὁποίου τό καταστατικόν ὅμως εἶναι. Ἐκεῖ ἀπαρχή τῶν ἔργων νά γίνουν ἐπιτεύγματα. Χρέος ἀφόρητον ἀλλά ἀξιόπιστα ἀν τοῦ κάθε νά νά διά τό ἐγκάρδιον Βασιλεύον νά διά τήν ἀξιόλογα μέρη. Τοῦ ἀξιόπιστα ἀν τοῦ κάθε